

תפוצות

פוליטיקה אתנית ומאבק לאומי: הזירה הפוליטית האמריקנית ושאלת ארץ ישראל בשנות הארבעים

זהר שגב

בחודש פברואר בשנת 1941 מסר דוד בן-גוריון, יושב ראש הנהלת הסוכנות היהודית בירושלים ולימים ראש ממשלת ישראל הראשון, דין וחשבון לפני חברי הנהלת הסוכנות בירושלים על אודות ביקורו בארצות הברית. בן-גוריון הדגיש את עובדת התנגדותו של הנשיא פרנקלין דלאנו רוזוולט (Roosevelt) להקמת מדינה יהודית מכוח הסדרים העולמיים העתידיים להתגבש לאחר מלחמת העולם השנייה, ופרש בפני חברי הנהלה את השקפתו בנוגע לאמצעים הפוליטיים שבעזרתם אפשר להשפיע על ממשלו של רוזוולט לשנות את מדיניותו בנוגע להקמת מדינה יהודית.¹ בן-גוריון אמר לחברי הנהלה שלהערכתו ניסיונות להפעיל יהודים בעלי עמדות מפתח בממשל, כמו בן (בנימין) כהן, מיועציו המקורבים של הנשיא רוזוולט, שמילא תפקידים בכירים במערך המלחמה האמריקני, שופט בית המשפט העליון פליקס פרנקפורטר (Frankfurter) ולואי ברנדייס (Brandeis), לשעבר שופט בית המשפט העליון ומחשובי המנהיגים הציונים בארצות הברית, כדי לשנות את מדיניות הבית הלבן בסוגיית ארץ ישראל נידונו לכישלון. הוא הסביר שלדעתו תמיכתם בהקמת מדינה יהודית מוגבלת בלבד. יתר על כן, גם אם יפעלו למען הקמת מדינה יהודית, לא תספיק פעילותם בשל התנגדותו של הנשיא רוזוולט. בין השאר אמר בן-גוריון:

היהודים הסוכבים אותו [את רוזוולט], ישנם ביניהם ציונים טובים – בן כהן, פרנקפורטר וברנדייס, אם יש להם השפעה רבה על רוזבלט [כך במקור] איני יודע, לכהן אני חושב יש השפעה, זהו איש בעל מוח צלול מאד, רואה את הדברים באופן בהיר, עזרתו נחוצה, והוא ממלא בממשלה כל מני תפקידים שונים, פרנקפורטר הוא בכל זאת חבר בית המשפט העליון, אבל מסופקני אם הם שניהם יוכלו להכניס בו את האמונה בארץ ישראל, כי איני יודע עד כמה יש להם עצמם אמונה זו. ואין לשכוח שלרוזבלט יש גם ידידים יהודים לא ציונים ואולי גם מתנגדים, ובניהם בעלי השפעה,

1. דו"ח דוד בן-גוריון לחברי הנהלת הסוכנות בירושלים, 16.2.1941, הארכיון הציוני המרכזי בירושלים (להלן: אצ"מ), S-100.

והגעתי לידי מסקנה שהדרך לרכישת הממשלה באמריקה [כך במקור] היא רכישת העם, רכישת דעת הקהל.²

בן-גוריון שרטט בפני חברי הנהלת הסוכנות תכנית אסטרטגית ארוכת טווח המבוססת על יהודי ארצות הברית כקבוצה אתנית הנכונה לפעול באמצעות הקול היהודי למען שינוי מדיניות הממשל האמריקני בנוגע לסוגיית ארץ ישראל.

בחינת הצעתו של בן-גוריון מלמדת שדבריו לא נאמרו בחלל ריק, ויש להבינם על רקע השינויים הדרמטיים שהתרחשו בקרב יהודי ארצות הברית בכלל והציונים שם בפרט בסוף שנות השלושים ובשנות הארבעים של המאה ה-20. באותן שנים שהה בן-גוריון פרקי זמן ממושכים בארצות הברית ופעל רבות בקרב הקהילה היהודית-אמריקנית. היכרותו רבת-השנים עם היהדות האמריקנית, עוד מתקופת מלחמת העולם הראשונה, וביקוריו הממושכים שם אפשרו לו להבין את שהתחולל בקרב יהודי ארצות הברית.³

כמו בן-גוריון, חוקרים רבים בארצות הברית ובישראל הדגישו את תרומתם של יהודי ארצות הברית למאבק הפוליטי בזירה האמריקנית למען הקמת מדינה יהודית, בייחוד משום שהנשיאים רוזוולט והרי טרומן (Truman) התנגדו להקמת מדינה יהודית במזרח התיכון.⁴ מטרתו של המאמר להרחיב את היריעה שנפרשה במחקרים קודמים ולשרטט, באמצעות מסמכים ציוניים אמריקניים בכלל ומסמכיהם של שני המנהיגים הציונים האמריקנים החשובים ביותר בשנות הארבעים סטפן וייז ואבא הילל סילבר בפרט, את הפרקטיקה שבה התבצעה הלכה למעשה הפעלתו של הקול היהודי בארצות הברית בזמן מערכת הבחירות של שנת 1944 ובחירות האמצע בשנת 1946. המאמר יחשוף את הקשיים המהותיים שאתם התמודדו מנהיגי הציונות האמריקנית בעקבות השימוש בקול היהודי,

2. שם.

3. בשנת 1939 ביקר בן-גוריון בארצות הברית למשך 19 יום. הביקור היה הקדמה לשהות ארוכה הרבה יותר, בין אוקטובר 1940 לינואר 1941. לאחר היעדרות של כעשרה חודשים שב בן-גוריון לארצות הברית לפרק זמן ארוך נוסף, מסוף חודש נובמבר 1941 עד אמצע ספטמבר 1942. מלבד ביקוריו הארוכים של בן-גוריון בארצות הברית מסוף שנות השלושים, הוא שהה בארצות הברית בתקופת מלחמת העולם הראשונה, אחת התקופות החשובות בחייו ובהתפתחותו הפוליטית. דיון מקיף על אודות ביקוריו של בן-גוריון בארצות הברית ומקומה של ארצות הברית בתכניתו המדיניות ראו בספרי: זהר שגב, מפוליטיקאים אתניים למנהיגים לאומיים, ההנהגה הציונית-אמריקנית, השואה והקמת מדינת ישראל, מכון בן-גוריון לחקר ישראל והציונות ואוניברסיטת בן-גוריון בנגב, קריית שדה-בוקר 2007. למחקר חשוב בסוגיה זו ראו: אלון גל, דוד בן-גוריון לקראת מדינה יהודית: ההיערכות המדינית נוכח הספר הלבן ופרוץ מלחמת העולם השנייה, אוניברסיטת בן-גוריון, באר שבע 1985.

4. ראו: אריאל פלדשטיין, קשר גורדי, דוד בן-גוריון, ההסתדרות הציונית ויהדות ארצות-הברית, 1948-1963, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, באר שבע 2003. David H. Shapiro, *From Philanthropy to Activism, The Political Transformation of American Zionism in the Holocaust Years, 1933-1945*, Pergamon Press Oxford 1994; Melvin I. Urofsky, *We are One*, Anchor Press, New York 1978; Z. Ganin, *Truman, American Jewry and Israel, 1945-*

וילמד על דרך התמודדותם של מנהיגי הציונות האמריקנית עם האתגר המורכב של ניהול פוליטיקה אתנית בארצות הברית בשנות הארבעים.

במחצית השנייה של שנות הארבעים, בד בבד עם המאבק למען הקמת מדינה יהודית, נאבקו יהודי ארצות הברית למען שיפור תנאי חייהם של העקורים במחנות באירופה וקליטת העקורים המעוניינים בכך בארצות הברית. מלבד זה, הם פעלו לשיפור מצבם הכלכלי ולהבטחת מעמדם הפוליטי של יהודי אירופה בכלל לאחר מלחמת העולם השנייה. ארגונים יהודיים אמריקניים מרכזיים, כגון הוועד היהודי-אמריקני, הג'וינט והקונגרס היהודי העולמי, מילאו תפקיד מרכזי במאבק למען יהודי אירופה.⁵ אין ספק שהיה מדובר במאבק פוליטי וציבורי מורכב ורב-חשיבות, אך אופיו של מאבק זה היה שונה מהמאבק למען הקמת מדינה יהודית. חלקו הגדול התנהל מאחורי הקלעים של הבימה הפוליטית והוא לא חייב יצירת דפוסים פעולה של מאבק פוליטי אתני שסוגיית הצבעתם של יהודי ארצות הברית היתה מרכיב מרכזי בו; לכן בחרתי שלא לעסוק בו במאמר זה.

מהמחצית השנייה של שנות השלושים, למרות חששו של הציבור היהודי בארצות הברית מהתגברות האנטישמיות עקב המשבר הכלכלי והתעמולה האנטי-יהודית שמקורה בגרמניה, חלה צמיחה מרשימה בנכונותן של שדרות רחבות בציבור היהודי להתגייס לפעילות יהודית בכלל וציונית בפרט. עוד מראשית שנות השלושים ניכרו עלייה ניכרת בהיקף הכספים שנאספו לקרנות הפילנתרופיות היהודיות ולמגביות הציוניות, גידול חד במספר חברות ארגון הדסה, התגברות זרם המצטרפים לתנועה הציונית בארצות הברית ונוכחות רבה של משתתפים באירועים ציוניים. ההחמרה במצב יהודי גרמניה, התגברות

1948, Syracuse University press, New York 1979; Joseph Heller, *The Birth of Israel 1945-1949, Ben-Gurion and His Critics*, University press of Florida, Florida 2000, pp. 22-49. על התנגדותו של רוזוולט להקמת מדינה יהודית במסגרת ההסדרים שלאחר מלחמת העולם השנייה ראו H. Parzan, 'The Roosevelt Palestine Policy, 1943-1945', *American Jewish Archives*, 1 (1974), pp. 31-65.

5 Cohen, *Truman and Israel*, University Of California Press, Berkeley 1990. על אודות הוועד היהודי-אמריקני ראו: Naomi W. Cohen, *Not Free To Desist: The American Jewish Committee 1906-1966*, Jewish Publication Society of America, Philadelphia 1972, pp. 265-292. בנוגע לפעילות הקונגרס היהודי בארצות הברית ובאירופה ראו: Leon A. Kubowizki, *Unity In Dispersion, A History of the World Jewish Congress, World Jewish Congress*, New York 1948, pp. 239-308. על ארגון מג'וינט ראו: Yosef Litvak, 'The American Joint Distribution Committee and Polish Jewry 1944-1949', in: S. Ilan Troen and Benjamin Pinkus (eds.), *Organizing Rescue, National Jewish Solidarity in the Modern Period*, F. Cass, London 1992, pp. 269-312. לדיון כללי על אודות המאבק למען העקורים בזירה האמריקנית ראו: Leonard Dinnerstein, *America and the Survivors of the Holocaust*, Columbia University Press, New York 1982.

של האנטישמיות במרכז ובמזרח אירופה והקרע ההולך ומתהווה בין בריטניה לתנועה הציונית העצימו את תחושות הסולידריות היהודית, וזו באה לידי ביטוי בפעילות ציונית.⁶ נכונותם של יהודי ארצות הברית לפעול כקבוצה אתנית בעלת מטרות פוליטיות מוגדרות בזירה האמריקנית התעצמה במידה ניכרת בעקבות ניצחון בעלות הברית וזרימת המידע על אודות השואה לארצות הברית. ההלם האישי והציבורי בעקבות השואה הוביל את יהודי ארצות הברית והנהגתם להטיל את כל כובד משקלם למען הקמת מדינה יהודית במסגרת ההסדרים הבין-לאומיים שלאחר מלחמת העולם השנייה, וכפועל יוצא מכך הפכה הציונות לכוה האידאולוגי, הפוליטי והארגוני החזק ביותר בקרב יהודי ארצות הברית. את מלוא עצמתה ומשמעותה של הציונות האמריקנית בשנות הארבעים יש להבין לאור הזדהותם של יהודי ארצות הברית עם מטרות התנועה הציונית ומדינת ישראל, ואי אפשר לצמצמה רק לחברות רשמית בהסתדרות הציונית האמריקנית ובארגון הדסה ולהכרתם של יהודי ארצות הברית בכך שבפעולותיהם למען מטרות ציוניות הם בוחרים למצב את עצמם בקוטב האתני הפרטיקולרי ביותר של הזירה האמריקנית. למעשה הם פעלו כחלוצים ומורי דרך לקבוצות אתניות נוספות בארצות הברית.⁷

מסמכיהם של ראשי הציונות האמריקנית בשנות הארבעים מלמדים שהשימוש באמצעי הפוליטי של הקול היהודי, שנראה טבעי ופשוט לראשי הממסד הציוני בארץ ישראל ובתנועה הציונית העולמית, העמיד בפניהם אתגרים קשים – מהצורך לטשטש ולהסתיר את עצם השימוש באמצעי זה עד התנגשות בין זהותם הפוליטית והחברתית של כמה מראשי הציונות האמריקנית ובין המשמעויות הפוליטיות שנבעו מהשימוש בקול היהודי בזירה הפוליטית הכלל-אמריקנית. למרות ההסתייגויות, לא יכלה ההנהגה הציונית בארצות הברית שלא להשתמש בקול היהודי, שהיתה מרכיב מרכזי ביכולתה להשפיע על פעולות הממשל בנוגע לארץ ישראל. האמונה שהיתה בידם של ראשי הציונות להשפיע על הבוחר היהודי היתה גם גורם מרכזי שהשפיע על מעמדם במערכת הפוליטית האמריקנית. הם פעלו למען התנועה הציונית בד בבד עם פעילות פוליטית מגוונת בזירה המפלגתית והלאומית בארצות הברית, תוך כדי ניצול מעמדם כמנהיגים ציונים.

אחד השינויים המשמעותיים ביותר בציונות האמריקנית בפרט וביהדות האמריקנית בכלל בשנות הארבעים היה עלייתו של אבא הילל סילבר למדרגת מנהיג יהודי ארצות הברית במחצית השנייה של אותו עשור. את חשיבותו של תהליך זה יש להבין לאור

6. ראו למשל: Henry L. Feingold, *A Time for Searching, Entering the Mainstream*: 1920-1945, Johns Hopkins University Press, Baltimore and London 1992. בשנת 1933 היה מספרן של חברות ארגון הדסה 24 אלף ובשנת 1939 – 66 אלף. מספר חברי ההסתדרות הציונית האמריקנית היה 43 אלף בשנת 1939, לעומת 9,000 בשנת 1933. ראו: Samuel Halperin, *The Political World of American Zionism*, Wayne State University Press, Detroit 1961, pp. 20-28, 189-217, 327.

7. על אודות בחירתם של יהודי ארצות הברית בציונות כמרכיב מרכזי בזהותם האתנית בהקשר של השואה ראו: Jonathan D. Sarna, *American Judaism: A History*, Yale University Press, New Haven 2004, pp. 263-264.

היותו של סילבר המעצב והמוציא לפועל של הפעלת יהודי ארצות הברית כקבוצת לחץ פוליטית.

סילבר נכנס למרכז הפעילות הציבורית היהודית בארצות הברית בעקבות בחירתו בשנת 1917 לרב רפורמי של קהילת תפארת ישראל בקליבלנד (Cleveland), אוהיו, אחת הקהילות הרפורמיות הגדולות והחשובות ביותר באותה תקופה. על הצלחתו יוצאת הדופן כרב וכאיש ציבור אפשר ללמוד מכך שמונה לתפקיד למרות הפערים האידאולוגיים הניכרים בינו ובין הקהילה בקליבלנד, שהיתה רפורמית רדיקלית – היא נמנעה למשל משימוש בעברית בטקסים הדתיים – ואופיינה בהשקפת עולם אנטי-ציונית. קליבלנד הפכה לביתו של סילבר ולבסיס כוחו הפוליטי במשך כל שנות פעילותו הציבורית, והוא הקפיד למלא את חובותיו כרב הקהילה גם בתקופות המאומצות ביותר של פעילותו הציבורית בארצות הברית ובתנועה הציונית. בהמשך דרכו הפוליטית של סילבר בתנועה הציונית הוא היה בין מקימי המגבית היהודית המאוחדת וכיהן כיושב ראש המגבית בשנים 1938–1943. מאוחר יותר עמד בראש ועד החירום הציוני ומועצת החירום.⁸ ועד החירום הוקם ב-19 בספטמבר 1939 בעקבות החשש לניתוק הקשר בין המרכזים הציוניים ושאפה לריכוז הפעילות המדינית בארצות הברית. למעשה, ועד החירום תפקד בעיקר כקבוצת לחץ פוליטית שפעלה כדי להשפיע על הממשל האמריקני לתמוך במטרות ציוניות; ביולי 1943 שונה שמו למועצת החירום. סילבר ייצג את עמדת ההסתדרות הציונית במוסדות האו"ם ושימש נשיא הסתדרות ציוני אמריקה בשנים 1945–1947.⁹

רובו של השיח ההיסטורי על אודות סילבר מדגיש את העובדה שסילבר יצר דגם חדש של פוליטיקה אתנית יהודית בארצות הברית, שחשיבותו חורגת מגבולות תקופת פעילותו. הוא השכיל לנצל את ההלם ואת הזעזוע שגרמה השואה להפיכת השדרות הרחבות של הציבור היהודי בארצות הברית לכוח פוליטי המנהל מאבק איתנים למען הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל, בעזרת הפיכתו של הקול היהודי למכשיר פוליטי מרכזי שהמערכת הפוליטית האמריקנית כולה נדרשה להתייחס אליו, גם אם אפשרות השימוש בו היתה תאורטית בלבד. נכונותם של רבים מקרב יהודי ארצות הברית לשנות את דפוסי הצבעתם בגלל שיקולים אתניים במחצית השנייה של שנות הארבעים היתה עניין יוצא דופן – אבל סילבר שינה את מהות הפעילות האתנית היהודית הרבה מעבר לתקופת כהונתו הפורמלית

8. על עצמת מעמדו של סילבר בציונות האמריקנית ראו: Robert H. Ferrell, *Harry S. Truman: A* Life, university of Missouri Press, Columbia 1994, pp. 307-308.

9. הסקירה על סילבר על פי Marc Lee Raphael, *Abba Hillel Silver*, Holmes and Meier, New York 1989 וכן על פי המאמרים השונים בקובץ 'Abba Hillel Silver and American Zionism', *The Journal of Israel History*, 17, 1 (1996) (Special Issue). פרטים ביוגרפיים רבים אפשר למצוא במדריך לאוסף המיקרופילם של ארכיון אבא הלל סילבר, The Western Reserve Historical Society, *A Guide to the Microfilm Edition of the Papers of Rabbi Abba Hillel Silver*, Cleveland 1994. למחקר חדש על אודות סילבר ראו: עופר שיף, *הציונות של המנוצחים*, המסע של אבא הלל סילבר אל מעבר ללאומיות, רסלינג, תל אביב 2010.

בראש המוסדות הציוניים בארצות הברית. אי אפשר להבין את פרשת הקמתו ותפקודו של הלובי היהודי ואת השיח הציבורי בישראל ובארצות הברית על אודות הקול היהודי עד ימינו בלי להתייחס למהלך הדרמטי שהוביל סילבר, אשר השכיל להבין את השינויים שחלו בקהילה היהודית-אמריקנית בעקבות השואה, ההתפתחויות בקרב קהילת המהגרים המזרח-אירופית בארצות הברית ונכונותה של החברה האמריקנית להכיל בתוכה פעילות אתנית דוגמת זו שהוביל.¹⁰

עיצוב פעילותה הפוליטית של הקהילה היהודית-אמריקנית על ידי סילבר משמעותי במיוחד משום שלמעשה הוא הפך לדמות הפוליטית החשובה בקרב ציוני ארצות הברית כמחליפו של סטפן וייז, רב פורמי, פעיל במפלגה הדמוקרטית ומחשובי המנהיגים הציונים בארצות הברית, שעמו עמד ביחסי יריבות אישיים ופוליטיים חריפים.¹¹ כפי שיתברר להלן, וייז הכיר בעובדה שהיה אפשר להפעיל את היהודים ככוח פוליטי בעל מודעות אתנית בארצות הברית, אך להבדיל מסילבר הוא התנגד לכך נמרצות, הן בשל חששו לפגיעה במעמד היהודים בזירה האמריקנית והן בשל קשריו ההדוקים עם המפלגה הדמוקרטית בכלל ועם הנשיא רוזוולט בפרט, שהיו עלולים לשלם מחיר אלקטורלי כבד בעקבות הפעילות שהוביל סילבר.

הקול היהודי בארצות הברית במחצית הראשונה של שנות הארבעים

מנהיגי הציונות האמריקנית היו מודעים לכך שהשימוש בקול יהודי עלול לפגוע במעמדם הציבורי של יהודי ארצות הברית בכלל ושל התנועה הציונית האמריקנית בפרט, שהיתה עלולה להצטייר כמי שפועלת מתוך אינטרסים אתניים צרים ומביאה את הממשל לפעול בניגוד לאינטרסים של ארצות הברית.

הקושי להפעיל בווישינגטון לובי פוליטי המבוסס על הקול היהודי בא לידי ביטוי בזיכרונותיו של ליאון פויר (Feuer), עוזרו של סילבר בקליבלנד ולאחר מכן מנהל משרד ועד החירום בווישינגטון. פויר הדגיש כי הפעילות הציונית בווישינגטון לא היתה שונה מפעילותן של קבוצות אינטרסים אחרות, כגון גופים כלכליים, ארגוני עובדים, קבוצות דתיות ומיעוטים אתניים. כל אותם גופים פעלו בכירת ארצות הברית למען האינטרסים שלהם וניסו להשפיע על יזמות החקיקה ועל פעולות הממשל בנוגע לעניינם. פויר היה ער

10. הצלחתו הארגונית של סילבר מרשימה במיוחד בשל הרקע של בעיות ארגוניות קשות בתנועה הציונית האמריקנית. ראו: אביתר פריזל, התנועה הציונית בארצות הברית בשנים 1897-1914, הקיבוץ המאוחד, תל אביב תש"ל, עמ' 13.

11. על אודות וייז ראו למשל: Melvin I. Urofsky, *A Voice that Spoke for Justice: The Life and Times of Stephen Wise*, State University of New York Press, New York 1982; D. R. Shapiro, *A Reform Rabbi in the Progressive Era: The Early Career of Stephen S. Wise*, Garland Publisher, New York 1988.

לקיומה של תפיסה שהדגישה את השוני בין התנועה הציונית לקבוצות אינטרס אחרות. התנועה הציונית פעלה במסגרת ארגון פוליטי זר – התנועה הציונית העולמית – ועיקר מאמציה הופנה כדי להשפיע על מדיניות החוץ של ארצות הברית. בכך נבדלו ציוני ארצות הברית מקבוצות לחץ תוך-אמריקנית ששאפו להשפיע על מדיניות הפנים ולא היו קשורות לגופים זרים או נתונות למרותם. הבדל זה יכול היה לשמש בסיס להאשמות נגד ציוני ארצות הברית ולתיאורם כמי שפעלו בניגוד לאינטרסים אמריקניים בשל היותם קשורים לגורם פוליטי זר.¹²

גורם נוסף שלפיו יש לבחון את השימוש של ציוני אמריקה בקול היהודי הוא השקפת העולם הפוליטית והשייכות המפלגתית של מנהיגיהם. מנהיגי הציונות האמריקנית נמנו עם שתי המפלגות, ועמידתם משני צדדיו של המתרס המפלגתי היתה גורם שהקשה על גיבוש קול יהודי. סטפן וייז, למשל, היה בעל עמדה בכירה במפלגה הדמוקרטית, ואילו אבא הלל סילבר נהנה ממעמד דומה במפלגה הרפובליקנית.¹³ כל אחד מהם היה אפוא, בזמן, מנהיג ציוני ופוליטיקאי אמריקני. קול יהודי מונוליתי ומזוהה היה יכול להשפיע על

12. Leon I. Feuer, 'The Birth of the Jewish Lobby, A Reminiscence', *American Jewish Archives*, 2 (1976), pp. 109-110 (hence: Feuer, 'Jewish Lobby') מבחינה חוקית יש להבחין בין הפעילות שמתאר פויר ובין פעולתה של השרולה הציונית בושינגטון לאחר הקמת מדינת ישראל, איפא"ק (America Israel Public Affairs Committee), ארגון שמעמדו מוסדר בחוק כנציג ממשלה זרה. כאמור, ציוני ארצות הברית ניסו למנוע מצב כזה בשנות הארבעים. על איפא"ק ראו: Robert M. Seltzer, 'Zionism and American Politics', in: Robert M. Seltzer and Norman J. Cohen (eds.), *The Americanization of the Jews*, New York University Press, New York 1995, pp. 160-161. השקפתו של פויר תואמת את מסקנות המחקר. דיוויד גולדברג טוען בספרו שפעולתן של קבוצות לחץ אתניות היתה חלק בלתי נפרד מהמערכת הפוליטית האמריקנית, ומדגיח את הצלחתן של קבוצות מסוג זה להשפיע על מדיניות החוץ של ארצות הברית. לנושא זה, וכן לסקירה של המחקרים בנוגע לקבוצות לחץ אתניות בארצות הברית ראו: David Howard Goldberg, *Foreign Policy and Ethnic Interest Groups, American and Canadian Jews Lobby for Israel*, Greenwood Press, New York 1990, p. 1 (hence: Goldberg, *Ethnic Interest groups*)

13. על אודות תמיכתו רבת-השנים של וייז ברווולט ראו: מכתב וייז לפרנקפורטר, 28.1.1936, אצ"מ, A-243/139. במכתביו של וייז לדיוויד נייילס (Niles), עוזרו הפוליטי של הנשיאים רווולט וטרומן ואחראי לנושא המיעוטים בממשלו של רווולט, הוא תקף את המתנגדים לבחירתו של רווולט לכהונה שלישית והודיע על כוונתו לפעול למענו. מכתביו וייז לדיוויד נייילס, 9.1.1939, A-243/33. אצ"מ, 22.12.1939. קצרה היריעה כאן בשאלת זהותו הפוליטית האמריקנית של סילבר. לענייננו נציין שסילבר לא נמנה עם תומכיו של רווולט וניהל קשרים פוליטיים הדוקים עם דמויות מרכזיות במפלגה הדמוקרטית, שהבולטת בהן היא הסנטור הרפובליקני רוברט אלפונסו טאפט (Taft). על אודות קשריו האישיים והפוליטיים של סילבר עם טאפט ראו למשל: מכתב טאפט לסילבר, 23.9.1944, ארכיון אבא הילל סילבר, קליבלנד, אוהיו, מהדורת המיקרופילם (להלן: ארכיון סילבר), 1/150; מכתב סילבר לטאפט, 27.10.1944, ארכיון סילבר, 1/150. מכתב סילבר לטאפט, 26.3.1945, ארכיון סילבר, 1/150.

תוצאות הבחירות לנשיאות ולבתי המחוקקים האמריקניים, והשימוש בו היה יכול להועיל למאבק הפוליטי הציוני; מנגד, קול יהודי מונוליטי חייב היה בהכרח לעורר את התנגדותם של תומכי המפלגה היריבה ולעשותם עוינים לציונות. החשש מהפעלה גלויה של הקול היהודי השפיע על הדרך שהשתמשו בו המנהיגים השונים של ציוני אמריקה, שנמנו עם שתי המפלגות. כמו כן, אפשר להבחין בהבדלים ניכרים בין היחס המוצהר, המסתייג בדרך כלל, כלפי השימוש בקול היהודי ובין היחס המתגלה במסמכים פנימיים וחסויים.¹⁴

בן-גוריון ומנהיגים ציונים נוספים אשר הכירו את הזירה האמריקנית הביעו דעה חדה משמעותית בזכות השימוש בקול היהודי, בעצמתם הכלכלית של ציוני ארצות הברית, בגודלם המספרי ובמעמדם הציבורי כדי לנסות ולהפעיל לחץ פוליטי על הממשל האמריקני.¹⁵ לעומת זאת, סטפן וייז ואבא הלל סילבר, המנהיגים הציונים האמריקנים הבולטים בשנות הארבעים, נקטו עמדות מורכבות יותר בנתנם את הדעת לא רק לרווח הפוליטי המידי אלא גם לשלכות נוספות של השימוש בקול היהודי על מעמדה של התנועה הציונית בארצות הברית בפרט ועל מעמדם של יהודי אמריקה בכלל. סילבר ווייז היו מודעים לחשיבותו של הקול היהודי בשנות הארבעים, ויחסם לשימוש בו היה תולדה של השתייכותם המפלגתית ושל הקשרים הפוליטיים שלהם עם גורמים שונים בחברה האמריקנית. וייז, סילבר ואנשיהם היו מודעים להשפעתם של מדיניות הממשל בנוגע לשאלת ארץ ישראל ויחסו לתנועה הציונית על דפוס ההצבעה של היהודים. הם ראו בקול היהודי מכשיר פוליטי רב-עוצמה שניתן להשתמש בו למען התנועה הציונית, ואף לנצל אותו כדי להשפיע על המערכת הפוליטית הכללית בארצות הברית, ואולם להבדיל מדבריו הברורים של בן-גוריון שהובאו לעיל, בזכות השימוש בקול היהודי בארצות הברית, מנהיגי הציונות האמריקנית היו מודעים לקשיים שעלולים להיגרם בעקבות שימוש גלוי באמצעי זה. לכן הם ניסו להצניע ולטשטש את עובדת קיומו של קול יהודי מאוחד, בלי לוותר על היתרונות הפוליטיים שהיו גלומים בו.

וייז היה מודע לחשיבותו של הקול היהודי במערכת הפוליטית בארצות הברית עוד מאמצע שנות העשרים. הוא סבר כי קיימים דפוסי הצבעה יהודיים ייחודיים וכי כמנהיג יהודי יש לפעולתו הפוליטית והציבורית השפעה על דרך ההצבעה של ציבור הבוחרים היהודי. כך למשל במכתב לפרנקפורטר ציין וייז כי במסגרת מערכת הבחירות לנשיאות היה מוכן להילחם למען רוזוולט בכל כוחו ולהקדיש למשימה זו את כל זמנו. הוא הזכיר

14. ההנהגה הציונית בארצות הברית העדיפה להסתיר ככל הניתן את עובדת קיומו של הלובי היהודי, בשל החשש להעלות את סוגיית הנאמנות הכפולה ולעורר אנטישמיות. מדיניות זו התקיימה הן בתקופה שעליה נסב דיונו והן מאוחר יותר, בנוגע לפעילות הלובי היהודי לאחר הקמת מדינת ישראל. ראו: Edward Tivnan, *The Lobby: Jewish Political Power and American Foreign Policy*, Simon and Schuster, New York 1987, pp. 135-136.

15. מלבד דבריו של בן-גוריון שהובאו בתחילת המאמר ראו: מכתב חיים ויצמן, נשיא התנועה הציונית, לוייז, 29.4.1942, אצ"מ, Z-5/1216; ודבריו של דב יוסף, חבר ההנהלה הציונית ובעתיד שר בממשלות ישראל, בתקופה מאוחרת יותר, דב יוסף בהנהלת הסוכנות 4.2.1945, אצ"מ, S-100.

הזדמנויות קודמות שבהן התייצב בפומבי ובגלוי לצדו של רוזוולט ושאל את פרנקפורטר אם עליו לנהוג באופן דומה גם בוועידת המפלגה הדמוקרטית בפילדלפיה. ברור היה שמאמציו של וייז היו מכוונים לציבור היהודי מתוקף היותו מנהיג ציוני יהודי שפעולותיו הפומביות והצהרותיו השפיעו על דפוסי ההצבעה של ציבור הבוחרים היהודי, בייחוד בניו יורק, מקום מגוריו.¹⁶

הגם שווייז היה מודע לקיומם של דפוסי הצבעה אתניים יהודיים והשתמש בהם למען מטרותיו הפוליטיות, הרי שבפומבי הוא שלל את קיומו של קול יהודי וטען נגד ניסיון להשפיע על ציבור הבוחרים היהודי כגוש פוליטי אחד. בהתייחס למאבק בין רוזוולט למועמד הרפובליקני ונדל וילקי (Wilkie) ב-1940 טען וייז שלא קיימת תופעה המכונה 'קול יהודי'. לטענתו, יהודים רבים, כמו לא יהודים רבים, תמכו בבחירתו מחדש של רוזוולט, בגלל האופן שהנהיג בו את הכוחות הדמוקרטיים נגד כוחות החושך והראקציה. וייז הגדיר את פעולותיהם של יהודים תומכי הרפובליקנים נגד רוזוולט כטרוריסטיות. מטרתם היתה לשנות את דפוסי ההצבעה היהודיים ולהביא לתמיכה יהודית במועמדותו של וילקי, ולשם כך הפרו את ההסכמה הפנימית ואת ההבנות בקרב הציבור היהודי והציוני בארצות הברית. וייז סבר שיש להימנע מהפיכת היהודים לגוש פוליטי אחד משום שהתגובה שהדבר עתיד לעורר עלולה למנוע את השתלבותם באומה האמריקנית ולהחזירם אל החיים בגטו יהודי. הוא טען שיצירת הרושם המוטעה כאילו קיים דבר דוגמת קול יהודי היא אינטרס רפובליקני; הרפובליקנים הבינו שיהודים רבים תומכים ברוזוולט, ולכן הם מנסים להעביר את הקולות היהודיים לצדו של המועמד הרפובליקני.¹⁷

במכתב לבנימין כהן, יועצו של רוזוולט, ריכך וייז את עמדתו; הוא לא טען שלא קיים קול יהודי, אלא התנגד לשימוש בו נגד רוזוולט. הוא תקף את הדרכים הפסולות ואת ההסכמים החשאיים שנועדו להשפיע על הבוחרים היהודים להצביע נגד רוזוולט ואת אמצעי הכפייה שהופעלו עליהם כדי שיתמכו בוילקי. וייז טען כי תומכי וילקי ניצלו את הציבור היהודי באופן מחפיר וכי פעולותיהם ייזכרו לדיראון עולם, אף כי למרות ניסיונותיהם הוא היה בטוח בניצחונו של רוזוולט.¹⁸

במכתב לפרנקפורטר, העוסק במערכת הבחירות בניו יורק, וייז לא רק הכיר בקיומו של הקול היהודי אלא אף קרא להשתמש בו לטובת רוזוולט. הוא הדגיש כי כפי שחזה מראש, המפלגה הדמוקרטית היתה מפסידה בניו יורק בלי התמיכה הכוללת והאחידה של ציבור

16. מכתב וייז לפרנקפורטר, 28.1.1936, אצ"מ, A-243/139. חשיבות מעמדו של וייז כמנהיג יהודי בניו יורק באה לידי ביטוי במכתב נוסף ששלח פרנקפורטר לווייז. המכתב נשלח בתחילת שנת 1937 ועסק בפעילותו של וייז למען הסנטור הדמוקרטי מניו יורק רוברט ואגנר (Wagner). פרנקפורטר שיבח ועודד את וייז בעקבות פעילותו למען הסנטור, וציין במיוחד ארוחת ערב שערך וייז לכבוד ואגנר. פרנקפורטר כתב כי אף על פי שהבחירות אמורות להתקיים רק בשנת 1940, חשוב להתחיל לפעול מוקדם ככל האפשר. ראו: מכתב פרנקפורטר לווייז, 8.2.1937, אצ"מ, A-243/139.

17. מכתב וייז, 29.10.1940, אצ"מ, A-243/201.

18. מכתב וייז לבנימין כהן, 1.11.1940, אצ"מ, A-243/87.

הבוחרים היהודים במועמדים הדמוקרטים שהתמודדו על המשרות השונות. ניתוח תוצאות הבחירות הראה, לרבריו, שבתמיכת המיעוטים האחרים לא היה די כדי להבטיח את ניצחון הדמוקרטים, ושללא היהודים היו מתקבלות תוצאות שונות והדמוקרטים היו מפסידים. ויזי אף הביע את שמחתו ואת גאוותו על יכולת השיפוט ועל החכמה הפוליטית של אחיו היהודים שהצביעו בצורה הנכונה, כלומר בעד רוזוולט.¹⁹

חשיבותו של הקול היהודי שבה והתגלתה גם במערכת הבחירות לנשיאות בשנת 1944. במקרה זה לא זו בלבד שוויזי לא התכחש לקיומו של קול יהודי, אלא שהוא אף ניסה להשפיע עליו ולכוונו. במכתב סודי ביותר לשופט סמואל רוזמן (Rosenman), מיועציו הקרובים של רוזוולט וכותב נאומיו, ביקש ויזי להיפגש עם הנשיא בהקדם האפשרי, ולשכנעו לפרסם הצהרת תמיכה פומבית בנושא הציוני.²⁰ לוויזי היה ברור שיהודי ארצות הברית בכלל ואוהדי התנועה הציונית בפרט יצביעו בבחירות גם על פי מדיניות הממשל בנוגע לשאלת ארץ ישראל, ולכן יש באפשרותו של רוזוולט להשפיע על אופן הצבעתם באמצעות הצהרות בנוגע למדיניותו בסוגיה זו.²¹ ההצהרה המבוקשת היתה צריכה לכלול תמיכה ברורה באינטרסים של התנועה הציונית, ולא רק הסכמה של רוזוולט להחלטות הפרו-ציוניות של ועידת המפלגה הדמוקרטית.²² ויזי הציע שההצהרה תכלול הבטחה של הנשיא שלפיה בכהונתו הנוכחית ובכהונה הבאה יפעל למימוש החלטות המפלגה הדמוקרטית בנושא ארץ ישראל, בשיתוף פעולה עם הממשלה הבריטית. ויזי טען כי להצהרה כזו ישנה חשיבות רבה, שכן יש בה כדי להשפיע על תוצאות הבחירות. הוא הרגיש שלא היה דורש הצהרה כזו אלמלא חשב שאי-פרסומה עתיד לגרום נזק בלתי הפיך למערכת הבחירות של רוזוולט. הוא טען כי על הנשיא לפרסם את ההצהרה מוקדם ככל האפשר מכיוון שפרסומה סמוך למועד הבחירות עלול להצטייר כניסיון תעמולתי להשפיע על ציבור הבוחרים היהודי.²³

אם כן, מתברר שוויזי, אשר ניסה לטשטש ולהסתיר את עובדת קיומו של הקול היהודי ואת השימוש שנעשה בו כדי להשפיע על תוצאות הבחירות, התייחס אליו כגורם חיוני וחשוב במערכת הפוליטית בארצות הברית. אולם משנראה היה כי מדיניותו של רוזוולט

19. מכתב ויזי לפרנקפורטר, 27.11.1940, אצ"מ, A-243/138.

20. מכתב ויזי לשופט סם רוזמן, 26.9.1944, אצ"מ, A-243/83.

21. הצהרת רוזוולט נשלחה בסופו של דבר לוועידת ההסתדרות הציונית האמריקנית באטלנטיק סיטי. את ההצהרה ניתנה לאחר הצהרה פרו-ציונית של המועמד הרפובליקני לנשיאות תומס דיואי. ראו את תיאור תהליך התגבשותה של הצהרת רוזוולט ביומנו של סילבר, 12.10.1944, ארכיון סילבר, 2/468.

22. בשנת 1944 התקבלו החלטות פרו-ציוניות בוועידות של המפלגות הדמוקרטית והרפובליקנית. בוועידה הרפובליקנית, שהתקיימה ראשונה, התקבלה החלטה הקוראת לפיתוח ארץ ישראל ולהפיכתה למדינה חופשית ודמוקרטית. המפלגה הדמוקרטית כללה במצעה סעיף שקרא לכינון מדינה יהודית חופשית ודמוקרטית. על חשיבות ההחלטה הרפובליקנית וזו שהיתה צפויה להתקבל בוועידה הדמוקרטית ראו את מכתב סילבר לבנו דניאל, 21.7.1944, ארכיון סילבר, 3/211.

23. מכתב ויזי, 26.9.1944, שם.

אינה עונה על ציפיות הציונים וכי הרבר מביא להתרחקות הבוחרים היהודים ממנו, שב ויזו והתנגד לניסיון לארגן את הקול היהודי, שהיה עלול לנטות הפעם לכיוון הרפובליקני. ויזו לא היה היחיד שניסה להכחיש את עובדת קיומו של קול יהודי במסגרת מערכות הבחירות השונות בשנות הארבעים. כך נהג גם סילבר, שזוהה עם גורמים הקשורים למפלגה הרפובליקנית, וכמו וויזו התנגד להכנסת הסוגיה היהודית למערכת הבחירות בשנת 1940. בעקבות ידיעה בעיתונות ובה שמות של ארבעים אישי ציבור יהודים אשר הוגדרו כתומכיו של וילקי, פרסם סילבר הצהרה פומבית שהוא יצא בה נגד ציון זהותם היהודית של האישים. לטענתו, בגלל הדגשת יהדותם אפשר לקבל מן הידיעה את הרושם שקיים קול יהודי ושהאזרחים היהודים בארצות הברית אמורים להצביע באופן אחד בניסיון ליצור גוש פוליטי. כדי לסתור רושם זה הציג סילבר את החלטות מוסדות הקהילה בקליבלנד. לדבריו, בכל מערכות הבחירות האחרונות, ובייחוד בזו הנוכחית, הובהר שלא קיים קול יהודי. ככל שאר האזרחים האמריקנים, גם האזרחים היהודים מצביעים כפרטים, בהתאם להשקפתם ולאינטרסים השונים שלהם. כל ניסיון ליצירת גוש פוליטי או גזעי מתברל מנוגד למהות החיים בארצות הברית ולאחדות האומה האמריקנית.²⁴

סילבר התייחס בהרחבה לסוגיית הקול היהודי בדרשות יום ראשון שלו בקליבלנד. מדבריו אפשר ללמוד על חששו מפני חיזוק מגמות גזעניות וכיתתיות בחברה האמריקנית. הוא התייחס לשורה ארוכה של טיעונים אנטישמיים, שעסקו ביכולתם של יהודי ארצות הברית להשפיע פוליטית על הממשל האמריקני. על רקע זה חשש סילבר שפעילות פוליטית של התנועה הציונית האמריקנית, הפעלתו של לובי ציוני בווינגטון ושימוש בקול היהודי עלולים לשמש בקלות כלי נשק בידי גורמים אנטי-ציוניים ואנטישמיים במערכת הפוליטית בארצות הברית ולחזק את המגמות האנטישמיות בחברה האמריקנית. סילבר הדגיש כי התייחסות כיתתית ומפלה לרעה אינה מופנית רק כלפי היהודים אלא גם כלפי מיעוטים אחרים וכי מדובר בבעיה מבנית של החברה האמריקנית. לדבריו, עומק התופעה מקשה את המאבק בה ומגביר את החשש מפני דחיקתם של היהודים ממעמד של אזרחים שווים זכויות בחברה האמריקנית למעמד של קבוצה אתנית שנאמנותה לאומה האמריקנית מוטלת בספק. דבריו של סילבר מסבירים מדוע הוא וגורמים נוספים במסד הציוני בארצות הברית ניסו לטשטש ולהצניע את השימוש בקול היהודי. השימוש באמצעי פוליטי זה היה יכול להביא הישגים פוליטיים לתנועה הציונית, אך בו זמן היה עלול לשמש אמצעי להפיכת היהודים בכלל וציוני ארצות הברית בפרט לקבוצה שעיקר אפיונה אתני ודתני. כפי שיתברר בהמשך המאמר, העובדה שלעתים השימוש בקול היהודי והפעלתו של לובי פוליטי בווינגטון היו הדרכים היחידות שבהן יכלו הציונים להשפיע על מדיניות ארצות הברית בנוגע לארץ ישראל היתה עתידה להעמיד את ההנהגה הציונית האמריקנית בפני דילמות קשות.²⁵

24 מכתב פומבי של סילבר, 1940, אצ"מ, A-243/132.

25 דרשה של סילבר בבית הכנסת שלו בקליבלנד בנושא קבוצות מיעוט בחברה האמריקנית, 1942 (ללא תאריך מדויק) ארכיון סילבר, 5/600; וכן דרשה של סילבר בנושא 'מחשבות על מערכת

למרות הצהרותיו הפומביות של סילבר נגד השימוש בקול היהודי במחצית הראשונה של שנות הארבעים הוא ניהל פעילות פוליטית מעשית וחשאית המכירה בקיומו של קול יהודי. דוגמה למדיניות כזו היתה פגישה שקיים עם השופט רוזנמן. סילבר טען בפניו שהגישה השלילית של הממשל כלפי הדרישות הציוניות וחוסר התגובה של מחלקת המדינה בנוגע לספר הלבן הכריחו את התנועה הציונית האמריקנית לנהל מסע ציבורי נוקשה וחריף נגד הממשל, והדגיש שקל היה למנוע את ההתקפות על הממשל באמצעות שינוי המדיניות בשאלת ארץ ישראל, בהתאם לדרישות הציוניות.²⁶

ביטוי מובהק לפעילות הפוליטית המבוססת על הפעלתו של הקול היהודי אפשר למצוא בפרשת יחסיו של סילבר עם הסנטור הרפובליקני מאוהיו רוברט אלפונסו טאפט (1889-1953).²⁷ רוברט טאפט (Taft), בנו של הנשיא הרפובליקני ויליאם הרולד טאפט, היה עורך דין בהכשרתו וכיהן במשך שנים רבות כנציג אוהיו בסנט. אף על פי שטאפט נכשל כמה פעמים בניסיונו לזכות במועמדות המפלגה הרפובליקנית לנשיאות, הוא היה אחת הדמויות החשובות ביותר במפלגה הרפובליקנית ובסנט, ונחשב אחד המתנגדים הבולטים של הנשיא רוזוולט ומדיניות הניו דיל שלו. טאפט פעל רבות בתחום מדיניות הפנים ויזם חוקים רבים בתחום המדיניות החברתית – מדיוור ציבורי למעוטי יכולת עד יחסי עבודה. מפורסם במיוחד חוק טאפט-הרטלי (Hartley) משנת 1947, שמטרתו היתה להסדיר ולמעשה להגביל את מעמד האיגודים המקצועיים, את זכות השביתה את מערכת היחסים בין המעסיקים לעובדים. בנושאי מדיניות חוץ התנגד טאפט למעורבות אמריקנית בעולם ותמך במדיניות הבידוד של ארצות הברית. יוצאת דופן בתחום זה היתה תמיכתו המתמשכת בתנועה הציונית ובעזרה אמריקנית למען הקמת מדינה יהודית.²⁸

הבחירות והבחירות הקרובות, 5.11.1944, ארכיון סילבר, 6/711. נושאים נוספים שהעלה סילבר בהצגה היו: יתרונות וחסרונות של השיטה הדו-מפלגתית בארצות הברית, טשטוש ההבדלים בין שתי המפלגות הגדולות והייחוד בקיום המתמשך של הדמוקרטיה האמריקנית. למרות הכחשותיו של סילבר בנוגע למעורבותו במערכת הבחירות, פרסמה העיתונות היהודית ידיעות שעולה מהן כי הצהרתו הפרו-ציונית של דיואי, המועמד הרפובליקני לנשיאות, ניתנה בעקבות פגישתו עם סילבר. *The Jewish Post*, 20.10.1944.

26 סיכום הפגישה עם רוזנמן ביומנו של סילבר, 12.10.1943, אצ"מ, Z5-391.

27 הניסיונות ליצור קשר בין טאפט ובין התנועה הציונית החלו עוד בשנת 1939. בנימין אקצין כתב לברנדייס וסיפר על פגישה שקיים עם טאפט. אקצין טען שהסנטור הרפובליקני עתיד למלא תפקיד מרכזי בפוליטיקה האמריקנית. לדבריו, טאפט גילה עניין בשאלת ארץ ישראל, אבל סבר שלא כל יהודי ארצות הברית תומכים בהקמת מדינה יהודית. אקצין ביקש מברנדייס להיפגש עם טאפט כדי לשנות את השקפתו. ראו: מכתב אקצין לברנדייס, 5.1.1939, ארכיון החברה ההיסטורית היהודית אמריקנית, P-501/1.

28 על טאפט, מדיניותו ופעולתו הפוליטית ראו: James T. Patterson, *Mr. Republican, a Biography of Robert A. Taft*, Houghton Mifflin, Boston 1972 (hence: Petterson, *Mr. Republican*); Coroline Thomas Harnsberger, *A Man of Courage, Robert A. Taft*, Wilcox and Follett, New York 1952 (hence: Harnsberger, *Taft*); Russell Kirk and James

הקשר ההדוק בין סילבר לטאפט בשנות הארבעים היה בגדר עובדה גלויה והוזכר בזיכרונות בני התקופה, אך הרובד הגלוי אינו מאפשר את הבנת מלוא המשמעות של הקשר בין השניים. אחת העדויות החשובות ביותר בנוגע ליחסים ההדוקים בין סילבר לטאפט התגלתה רק כיוכל מאוחר יותר. ב-1989 כתב פול וולטר (Walter), עורך דין מקליבלנד ומקורב לסיילבר ולטאפט, לדניאל, בנו של סילבר, על אודות הקשרים בין השניים.²⁹ וולטר סיפר שהקשר בין הסנטור הרפובליקני למנהיג הציוני החל לאחר ביקורו של רוזוולט אצל אבן סעוד. בעקבות הביקורת הקשה של סילבר נגד מדיניותו של רוזוולט כלפי הציונות, הוצע לו ליצור קשר עם הסנטור טאפט, שתואר כמתנגד מובהק של רוזוולט.³⁰ וולטר לא סיפר מי היה איש הקשר שהציע לסיילבר להיפגש עם טאפט, ואף הסדיר את הפגישה הראשונה בין השניים, שהתקיימה בנסיעה ברכבת הלילה מניו יורק לושינגטון. בפגישה הציג סילבר בפני טאפט את ההשקפה הציונית ועמד על הסכנה הטמונה לאינטרסים הציוניים בשל מדיניותו של הנשיא רוזוולט. טאפט הבטיח לברוק את העניין ביסודיות וליצור קשר עם סילבר בתוך 48 שעות. וולטר סיפר שסילבר היה פסימי וספקני, ולא ציפה להתפתחויות כלשהן, ואולם טאפט השתכנע מדבריו של סילבר, יצר אתו קשר בטלפון ותכנן עמו מיד את המהלך להעלאת הצעות ההחלטה הפרו-ציוניות בסנט ובבית הנבחרים כדי להקשות את המהלכים המדיניים שהוביל רוזוולט ולכלום אותם.³¹

מעורבותו האישית של וולטר במסכת היחסים בין סילבר לטאפט החלה מעט מאוחר יותר. הוא סיפר שהתהדקות הקשר בין טאפט לסיילבר ופעילותו של טאפט למען אישור הסעיף הציוני במצע הרפובליקני הפכו את טאפט לגורם חשוב בפעילות הציונית בווישינגטון. בעקבות התפתחויות אלו זימן סילבר את וולטר למשרדו והדגיש בפניו את החשיבות הרבה שהוא רואה בהמשך כהונתו של טאפט בסנט. הוא ביקש ממנו לפעול למען בחירתו מחדש של טאפט באוהיו, וציין כי הוא מוכן לעשות כל אשר נדרש לשם כך. וולטר עמד על כך שסקרים שנערכו לפני הבחירות הצביעו על כישלונו הצפוי של טאפט ושקיימת סכנה גדולה כי טאפט לא יצליח בהתמודדות עם המועמד הדמוקרטי וייכשל בניסיונו להיבחר מחדש לסנט. הדמוקרטים מצדם היו בטוחים בניצחונם עד כדי

Mcclellan, *The Political Principles of Robert A. Taft*, Transaction Publishers, New York 1967 (hence: Kirk, *Taft*); Robert Taft, *A Foreign Policy for Americans*, Doubleday and Company, New York 1951 (hence: Taft, *Foreign Policy*); William S. White, *The Taft Story*, harper, New York 1954 (hence: White, *The Taft Story*); Clarence E. Wunderlin (ed.), *The Papers of Robert A. Taft*, Kent State University Press, Ohio 1997 (hence: Wunderlin, *The Papers of Taft*)

29 וולטר קיים קשר הדוק ומתמשך עם טאפט ממשע הבחירות לסנט בשנת 1938, שבניהולו מילא תפקיד בכיר. ראו: Wunderlin, *The Papers of Taft*, pp. 599-600.

30 מכתב פול וולטר לדניאל, בנו של סילבר, 27.1.1989, ארכיון סילבר, 7/154. על תחילת קשר בין סילבר לטאפט ראו: נח אוריין, 'מנהיגותו של הרב אבא הלל סילבר בזירה האמריקנית, 1939-1949', עבודת דוקטור, אוניברסיטת תל-אביב, 1982, עמ' 136.

31 מכתב וולטר, 27.1.1989, שם.

כך שהקציבו תקציב מצומצם ביותר למערכת הבחירות נגד טאפט באוהיו.³² בשל המצב הקשה נפגשו וולטר וטאפט, והגיעו למסקנה שכדי להבטיח את בחירתו מחדש של טאפט מן ההכרח להעביר קבוצת בוחרים גדולה מהמחנה הדמוקרטי למחנהו שלו. ציבור הבוחרים היהודי, שהצביע באופן מסורתי עבור מועמדים דמוקרטים, התאים במיוחד למטרה זו. כדי להבטיח את ניצחונו של טאפט, נחוץ היה לשנות את דפוס ההצבעה של ציבור הבוחרים היהודי ולשכנעו לתמוך בטאפט למרות היותו רפובליקני. בהסכמתו של טאפט יצר וולטר קשר עם סילבר והציג בפניו את הבעיות שבפניהן ניצב מסע הבחירות של טאפט. בתגובה הציע סילבר שטאפט יופיע אתו בבית הכנסת שלו בקליבלנד עשרה ימים לפני מועד הבחירות לסנט.³³

סילבר הבין שלא יהיה זה פשוט כלל לשכנע את הנוכחים להצביע בעד טאפט, בשל נאמנותם המסורתית של היהודים למפלגה הדמוקרטית בכלל ולנשיא רוזוולט בפרט, ולכן באמצע הדרשה, שעסקה במערכת הבחירות הקרובה, קטע סילבר את נאומו, הניף את ידיו בפתאומיות וצעק: 'הוא בגד בנו'. היה ברור למאזינים שכוונתו לנשיא רוזוולט ולפעולותיו בנוגע לשאלת ארץ ישראל. סילבר חזר על קריאתו פעמיים נוספות, ופנה להצגתו של טאפט, שישב לצדו על הבימה. הוא הגדיר את טאפט ידיד יקר, התייחס לפעולתו בנוגע להצעות ההחלטה הפרו-ציוניות בסנט, וקבע כי טאפט הציל את המצב עבור התנועה הציונית האמריקנית. טאפט הגיב בדברים קצרים, ובסיום הדרשה פנה סילבר לקהל מאזיניו וניהל אתם דו-שיח שנועד לעורר התלהבות ומחויבות. הוא שאל את הנוכחים בדרשה אם הוא פוליטיקאי. הקהל שאג לשלילה. סילבר המשיך ושאל אם הם רוצים ידיד בווינגטון לאחר הבחירות בינואר. הקהל השיב בחיוב. לסיום שאל סילבר אם עליו להסביר לציבור היהודי כיצד עליו להצביע. גם הפעם השיב ציבור המאזינים בשלילה.³⁴ וולטר הגדיר את הרושם שהותירו דבריו של סילבר על ציבור המאזינים מחשמל. הוא ציין שתוצאות דרשתו של סילבר באו לידי ביטוי ברור בבחירות. טופסי ההצבעה שהגיעו מאזורים שהיתה בהם אכלוסייה יהודית רבה הצביעו על תמיכה ברורה בטאפט, והשינוי הברור בדפוס ההצבעה היהודיים הוא שאפשר את בחירתו מחדש של טאפט לסנט.³⁵ הקשר הפוליטי בין טאפט לסילבר לא נסתר מעיני בני התקופה; אבל אפשר לשער שגילוי מלוא עצמתו היה פוגע במעמדו של טאפט ומציג בצורה בעייתית את תמיכתו בתנועה הציונית. גם סילבר ביקש למנוע את חשיפת תמיכתו בטאפט במערכת הבחירות לסנט בשנת 1944. סילבר היה עלול

32 מכתב וולטר, 27.1.1989, שם. במבוא לאוסף מסמכיו של טאפט הודגשו הקשיים יוצאי הדופן שטאפט התמודד אתם במערכת הבחירות של שנת 1944. ראו: Wunderlin, *The Papers of Taft*, pp. 10-11.

33 מכתב וולטר, 27.1.1989, שם.

34 שם.

35 שם. מכתבו של וולטר מאשר את דבריו של וייז בנוגע לקשר בין סילבר לטאפט. וייז סיפר שטאפט נאם בארוחת ערב לכבוד סילבר, וציין שברור שהיה צפוי שטאפט ינהג כך, שכן ללא עזרתו הרבה של סילבר הוא היה מובס באוהיו. ראו: מכתב וייז לשלמה גולדמן, 22.3.1945, אצ"מ, A-423/126.

להצטייר כאיש ציבור המנצל את מעמדו כמנהיג דתי של ציבור אתני להשגת יתרונות פוליטיים עבור שותף פוליטי. מסיבה זו הושמט מהפרוטוקול נאום התמיכה של סילבר בטאפט בדרשת יום ראשון שלו בקליבלנד, וסילבר הדגיש שטאפט תמך בתנועה הציונית לא לשם השגת רווח אלקטורלי, אלא לאחר שהסנטור קרא חומר רב, בחן את העניין לגופו, ובהר אתמוך בתנועה הציונית מסיבות ענייניות בלבד.³⁶ זיכרונותיו של וולטר אינם העדות היחידה על הקשר ההדוק בין סילבר לטאפט במערכת הבחירות של שנת 1944. במכתב תודה שכתב לסילבר ציין טאפט עצמו כי אינו יכול למצוא מילים כדי להביע את הערכתו להצהרת התמיכה של סילבר, והדגיש שיהיה תמיד אסיר תודה לו.³⁷

במכתב לטאפט הצביע סילבר על חשיבותה של תמיכת היהודים בו, וציין כי דבריו של טאפט בפני הציבור היהודי בקליבלנד זכו לסיקור תקשורתי נרחב במיוחד של העיתונות היהודית וכי קהל השומעים התרשם מאוד מההרצאה ומטאפט עצמו.³⁸ סילבר פעל גם לגיוס כספים למען מסע הבחירות של טאפט; הוא הפעיל לשם כך את נאמניו, והם דיווחו לו על כמות הכסף שנאסף, העבירו לו את הכסף שגייסו והבטיחו להוסיף תרומות אישיות.³⁹ על התהדקות הקשר בין שני האישים מלמדת גם העובדה שסילבר ביקש מטאפט להסדיר לו קדימות בטיסות ללונדון ולארץ ישראל, בשל החשיבות הפוליטית שייחס לנוכחותו שם. סילבר הדגיש שלטאפט היה חלק מרכזי בהצלחתו ובהישגיו הפוליטיים בזירה הציונית ושחרתו למעמד מוביל בהנהגה הציונית בארצות הברית היתה ניצחון הקו המשותף של שניהם.⁴⁰

בין סילבר לטאפט התקיימה אפוא מעין ברית פוליטית, שהיתה אפשרית רק בשל נכונותו של סילבר לפעול כמנהיג של מיעוט אתני לשינוי דפוסי ההצבעה של חברי קהילתו. כך, בתמורה לתמיכה כספית ואלקטורלית של סילבר בטאפט, פעל טאפט כאחד מנאמניו של סילבר בווינינגטון.⁴¹

36 מכתב סילבר לטאפט, 27.10.1944, ארכיון סילבר, 1/150.

37 מכתב טאפט לסילבר, 23.9.1944, ארכיון סילבר, 1/150.

38 מכתב סילבר לטאפט, 26.3.1945, ארכיון סילבר, 1/150.

39 מכתב אברהם גודמן ממיאמי לסילבר, 3.8.1944, ארכיון סילבר, 3/253.

40 מכתב סילבר לטאפט, 1.7.1945, ארכיון סילבר, 3/244.

41 הרחבה על מהותם של הקשרים הפוליטיים בין סילבר לטאפט חורגת מגבולות הדיון כאן. מלבד ההיבט האלקטורלי אפשר לציין את מדיניותו האנטי-בריטית של טאפט בהקשר האמריקני כבסיס לשיתוף פעולה עם סילבר, שנודע גם הוא בפעילותו האנטי-בריטית במחצית השנייה של שנות הארבעים. ראו למשל שיחה שקיים סאמנר ולס עם ויצמן, המלמדת על משמעותו של הנזק שנגרם לאינטרסים הבריטיים בארצות הברית בשל פעילותם של טאפט וסילבר. מהשיחה אפשר להבין כי המסע הציבורי שניהלו טאפט וסילבר פגע ברקמת היחסים בין בריטניה לארצות הברית ועורר דאגה אצל הבריטים ותומכיהם עוד במחצית הראשונה של שנות הארבעים. ראו את פרוטוקול הפגישה בין ויצמן לוולס, 18.5.1943, אצ"מ, Z-5/1365. בכל מקרה, תמיכתו הכלכלית והאלקטורלית של סילבר בטאפט היתה משמעותית במיוחד. אחת הבעיות העיקריות שעמן התמודד טאפט בדרכו הפוליטית היתה היעדר תמיכה ארגונית וכלכלית מצד ממסד פוליטי כלשהו. הקשר עם סילבר היה יכול להיות פיצוי לחיסרון זה. ראו: Kirk, Taft, pp. 32-33.

הניגוד בין יחסו המוצהר של סילבר לסוגיית הקול היהודי ובין השימוש שהשתמש בו בפועל בא לידי ביטוי גם בלחץ שהפעיל על הציר הדמוקרטי סול בלום (Bloom), יושב ראש הוועדה לענייני חוץ של בית הנבחרים.⁴² העברת הצעות החלטה פרו-ציוניות בבית הנבחרים ובסנט היתה אחת המטרות המרכזיות של פעולתו המדינית של סילבר באמצע שנות הארבעים, וחייבה את גיוס תמיכתו של בלום. לפיכך לא היסס סילבר להפעיל את הקול היהודי כדי ללחוץ על בלום ולהבטיח את תמיכתו הנמרצת בהעברת הצעת ההחלטה הפרו-ציונית בבית הנבחרים. במכתב למקורבו לואי סגל, איש מפלגת פועלי ציון בארצות הברית, ציין סילבר כי למד מעיתונות הידיש שבמסע הבחירות של בלום התקיימה סעודת הוקרה למען בלום, והשתתפו בה סגל עצמו, מנהיגי פועלי ציון וחלק גדול מן המנהיגות היהודית והציונית של ניו יורק. הוא ציין שחלק גדול מהמנהיגים שהשתתפו בארוחה היו פעילים בוועדות גיוס הכספים למען בחירתו המחודשת של בלום. סילבר הדגיש שאמנם אין לו כל התנגדות לבחירתו מחדש של בלום, אך המנהיגים הציונים שתמכו בו צריכים להיות מודעים לכך שהוא טרם נתן הבטחה ברורה לתמוך בהעברת הצעות ההחלטה הפרו-ציוניות ולסייע לכך במלוא כוחו ובאופן הנמרץ ביותר בתוקף תפקידו. סילבר האשים את בלום בהעמדת פנים, בחוסר יושר ובאי-עמידה בהבטחותיו למנהיגים הציונים. לטענתו, התנהגות זו גרמה נזק רב לעניין הציוני והיתה בין הגורמים שמנעו את אישור הצעות ההחלטה הפרו-ציוניות בבית הנבחרים. בלום העמיד פנים שהוא תומך בהצעות ההחלטה הפרו-ציוניות, אף שלאמתו של דבר היה מעוניין בכישלונן. סילבר טען שהדרך היחידה להביא את בלום לתמוך תמיכה מוחלטת בהצעות הפרו-ציוניות היא להכריח אותו לעשות כן על ידי הפעלת לחץ פוליטי לפני הבחירות. מסיבה זו, לפני שהמנהיגים הציונים ממשיכים להעניק לו את תמיכתם, הם צריכים לוודא שבלום יפעל אחרי הבחירות כדי לאשר את הצעת ההחלטה הפרו-ציונית בוועדה שבראשה עמד. סילבר לא הסתפק בהבטחה כללית של בלום, אלא תבע את העברת הצעת ההחלטה בוועדת החוץ של בית הנבחרים באוגוסט, או לכל המאוחר בתחילת ספטמבר. סילבר חזר והדגיש שהיתה זו טעות טקטית מצד המנהיגים הציונים של ניו יורק לתמוך בבלום לפני שהבטיחו את תמיכתו הפוליטית, ודרש שסגל ושאר תומכיו של בלום במחנה הציוני ישלחו אליו בהקדם מכתבים אישיים שיציגו את הדרישות שהעלה סילבר.⁴³

42 מכתב סילבר לסגל, 12.6.1944, אצ"מ, Z-6/2306.

43 שם. בלום טען, בויכרונותיו, שפעל למען העברת הצעת ההחלטה הפרו-ציונית בבית הנבחרים. ראו: Sol Bloom, *The Autobiography of Sol Bloom*, G.P. Putnam, New York 1948, pp. 269-297. הדברים שכתב בלום שונים מרשמיו של ליאון פויאר, מנהל משרד מועצת החירום בוויניגטון. פויאר סיפר על פגישה במשרדו של בלום. בזמן הפגישה ניסו פויאר, סילבר ואנשיהם לשכנע את בלום לתמוך בהעברת הצעת ההחלטה הפרו-ציונית בוועדת החוץ של בית הנבחרים. אנשי ועד החירום הציגו לפני בלום נימוקים פוליטיים, בצד ניסיון להשפיע על בלום באופן רגשי בגלל יהדותו, ובעקבות מה שהתרחש בשואה. פויאר ציין שניסיונות השכנוע לא הועילו, ובלום אמר שהוא ימשיך לפעול על פי הוראות מחלקת המדינה שהתנגדה לאישור הצעת ההחלטה הפרו-ציונית. ראו: Feuer, *Jewish Lobby*, pp. 111-112.

הגם שבראשית המכתב טען סילבר שלא יתנגד לבחירתו של בלום לכהונה נוספת בבית הנבחרים, בהמשך המכתב הוא התנה את בחירתו בעמידה בדרישותיה של מועצת החירום, ובעיקר בתמיכה בהצעת ההחלטה הפרו-ציונית בקונגרס. מאחר שבחירתו המחדשת של בלום היתה תלויה במידה רבה בתמיכתם של המנהיגים הציונים בניו יורק, ביקש סילבר להבטיח שתלות זו תתורגם להישגים פוליטיים מעשיים למען התנועה הציונית. סילבר הנחה את המנהיגים הציונים כיצד לפעול להשגת מטרה זו. הוא חשף את מהלכיו הפוליטיים של בלום ודרש לאיים עליו ולהכריח אותו למלא את דרישותיו של סילבר כדי לא לסכן את בחירתו מחדש.

במקרה של בלום, חתרו גם ויזו וגם סילבר להשתמש בקול היהודי, בנוגע לבחירתו לבית הנבחרים, אם כי בכיוונים הפוכים, ששיקפו את הנאמנויות הפוליטיות השונות שלהם. סילבר, שלא היה מקורב לבלום, סבר שאי-בחירתו של בלום לכהונה נוספת עשויה להועיל לקידום האינטרס הציוני בבית הנבחרים, ובו בזמן לסייע במאבק נגד בחירתו של רוזוולט לקדנציה רביעית, תהליך שסילבר התנגד לו. לעומת זאת, ויזו היה חלק מן הממסד הדמוקרטי, בייחוד בניו יורק, ולכן, אף על פי שפעולתו של בלום בוועדת החוץ של בית הנבחרים פגעה באישור הצעות ההחלטה הפרו-ציוניות, תמך ויזו בבחירתו המחדשת בעזרת הקול היהודי.⁴⁴

הגם שסילבר גילה מעורבות פעילה במערכת הבחירות של שנת 1944, הוא התנגד למעורבותו של ויזו באותה מערכת בחירות. ויזו הואשם על ידי סילבר בשיתוף פעולה עם המפלגה הדמוקרטית. סילבר טען שכמה מראשי התנועה הציונית האמריקנית היו פעילים במפלגה הדמוקרטית וחשו מחויבות רבה כלפי המפלגה הדמוקרטית יותר מאשר כלפי האינטרסים הציוניים.⁴⁵ הוא סיפר על דיווחים שקיבל בנוגע לפעילותו של ויזו למען רוזוולט, כמו נאומי תמיכה נלהבים והפעלת העיתונות האמריקנית למענו. סילבר טען שפעולותיו של ויזו עומדות בניגוד להחלטת מועצת החירום לשמור על ניטרליות במסגרת המאבק על הנשיאות בארצות הברית. הוא אף ציין שהוא עצמו דחה הזמנה לנאום בכינוס רפובליקני מרכזי במדיסון סקוור גרדן בשל מעמדו כיושב ראש מועצת החירום.⁴⁶ כפי שיתברר להלן, דבריו של סילבר מלמדים על אודות דפוסי הפעולה הציוניים במסגרת מערכות הבחירות השונות. באופן רשמי בחר סילבר להפגין ניטרליות במערכת הבחירות בשנת 1944, אבל מאחורי הקלעים פעל נגד המועמדים הרפובליקנים. קשה להניח שסילבר לא היה מודע לדמיון בין דפוסי פעולתו לאלו של ויזו באותן שנים. אפשר לשער שביקורתו

44 גם במערכת הבחירות לקונגרס בשנת 1940 הדגיש ויזו בפני בלום את תמיכתו בו ואת שאיפתו שהוא ייבחר מחדש לבית הנבחרים ברוב גדול ככל האפשר. כדי לעזור לבלום, צירף ויזו מכתב גלוי, שהיה אפשר לפרסם במסע הבחירות של בלום, ובו הביע את תמיכתו בבחירתו החוזרת. ראו: מכתב ויזו לבלום, 30.8.1940, ארכיון החברה ההיסטורית היהודית האמריקנית, P-134/64.

45 מכתב סילבר לניומן, 17.6.1944, ארכיון סילבר, 2/165.

46 מכתב סילבר לניומן, 27.10.1944, ארכיון סילבר, 1/133.

כלפי וייז נבעה גם ממניעים פוליטיים תוך-ציוניים ואפשר להבינה כחלק מהמאבק בין שני המנהיגים הציונים.

המאבק על הקול היהודי בבחירות של שנת 1946

פטירתו של רוזוולט בשנת 1945 ועלייתו של טרומן לשלטון הביאו להחרפת הוויכוח התוך-ציוני בנוגע לקול היהודי. עצמתו הציבורית של טרומן היתה קטנה מזו של רוזוולט, ולכן גבר משקלו של הקול היהודי, וההערכות ניבאו שהוא יתפוס מקום חשוב במערכות הבחירות הצפויות לנשיאות ולקונגרס. כן נטען כי אמנם רוזוולט הבין טוב יותר מטרומן את בעיית ארץ ישראל, אך טרומן זקוק לקול היהודי. עובדה זו היתה עשויה לאפשר לתנועה הציונית האמריקנית להפעיל לחצים פוליטיים על טרומן כדי שיפעל למען מטרותיה.⁴⁷ התעצמות חשיבותו של הקול היהודי קיבלה ביטוי מעשי בדברים שאמר פרקליט המדינה ג'יימס מקגרת (McGrath) לבנימין אקצין בתפקידו כמנהל משרד מועצת החירום בווישינגטון. מקגרת סבר כי התנועה הציונית בארצות הברית טעתה בדרך ניהולה את המאבק הפוליטי בווישינגטון. לדבריו, מנהיגי התנועה היו צריכים לעשות להשתמש באמצעים פוליטיים ולא בנימוקים טכניים כדי להביא לתמיכה של טרומן וממשלו בתנועה הציונית, ובמנוח 'אמצעים פוליטיים' התכוון לניסיון להשפיע על מדיניותו של טרומן באמצעות הקול היהודי. תגובתו של אקצין לדברי מקגרת שיקפה את ניסיונה של ההנהגה הציונית לטשטש את קיומה של מדיניות רשמית התומכת בהפעלת הקול היהודי. הוא הקפיד לציין בפני מקגרת כי לא קיים קול יהודי אחיד ומגובש וכי אין בכוונת התנועה הציונית האמריקנית לפעול למען ארגונו של גוש מצביעים יהודי אחיד. אולם שלא כהצהרה רשמית זו, מהלך השיחה בין אקצין למקגרת מלמד ששניהם היו מודעים לעצמה הפוליטית שהיתה טמונה בקול היהודי, והיו מוכנים להשתמש בה כדי להשפיע על מדיניות הממשל. אקצין טען שרבים מתומכי הציונות בקרב יהודי ארצות הברית חשו שהולכו שולל על ידי הממשלים הדמוקרטיים, שלא מימשו מעולם את הבטחותיהם לפעול למען הציונות. אקצין צפה שהאכזבה והכעס על הממשלים הדמוקרטיים יביאו לתגובת נגד ולהצבעה בעד מועמדי המפלגה הרפובליקנית. הוא הדגיש שמורת הרוח בציבור היהודי כה גדולה עד שהדרך היחידה לבלום את נטיית הקול היהודי לכיוון הרפובליקני היא שינוי חד ומהיר במדיניות הממשל עוד לפני הבחירות. בהמשך השיחה ביקש אקצין ממקגרת עצה בנוגע לדרך שניתן להשתמש בה בקול היהודי כדי להפעיל לחץ על המועמדים בבחירות הבאות, אך תוך כדי טשטוש הדבר והימנעות מהפעלה גלויה של ציבור הבוחרים היהודי כגוש פוליטי אחיד ומאורגן. בתגובה הציע מקגרת להפעיל לחץ על המועמדים הדמוקרטים מאחורי הקלעים ובפגישות אישיות. הלחץ צריך היה להתרכז במועמדים לסנט ולמשרות

47 מכתב בנימין אקצין להרי שפירו, מצוות מועצת החירום, 20.3.1946, אצ"מ, A-123/432.

מושל במדינות מפתח שהיה בהן ציבור בוחרים יהודי גדול, שהיה עלול לסכן את בחירתם על ידי תמיכה במועמד היריב. בשלב השני היו אמורים אותם מועמדים שהקול היהודי היה עלול לסכן את בחירתם לקיים פגישות עם הנשיא ועם אנשי ממשל בכירים אחרים, ולהדגיש בפניהם את הצורך בשינוי מדיניות הממשל כדי לא לסכן את בחירתם. לחץ זה על המועמדים היה עשוי להכריח את הממשל לשנות את מדיניותו בשאלת ארץ ישראל. מקגרת תרגם אפוא את האסטרטגיה של השימוש בקול היהודי שנקטו בה ציונים בארצות הברית, תוך כדי הכחשת קיומו, לפרקטיקה פוליטית. עיקרה של פרקטיקה זו היה האפשרות להימנע מן השימוש בקול היהודי על ידי האיום לעשות זאת, איום שהיה אמור להביא לתוצאות הרצויות, ללא צורך בחשיפת קיומו של דפוס הצבעה יהודי ייחודי ומאורגן המונע על ידי סדר יום פוליטי עצמאי, יהודי ונבדל.⁴⁸

ימים אחדים לאחר הפגישה עם מקגרת קיים אקצין פגישה עם הסנטור הרפובליקני ממדינת מיין אוואן ברוסטר (Brewster), וגם היא יחדה לדרך השימוש בקול היהודי בשירות המדיניות הציונית.⁴⁹ לדברי ברוסטר, הדרך היחידה לשנות את מדיניות הממשל כך שתעלה בקנה אחד עם ציפיות הציונים היא להבהיר שמדיניותו של הממשל בנוגע לארץ ישראל תגרום לאבדן קולות למפלגה הדמוקרטית במערכות הבחירות הבאות: בחירות האמצע בשנת 1946 והבחירות לנשיאות בשנת 1948. הוא טען ששתי המפלגות הגדולות, ובייחוד הרפובליקנים הרוצים לחזור לשלטון, יבחנו היטב את ההשפעה שעשויה להיות לנושא הציוני בבחירות 1946; אם יתברר שהבוחרים היהודים יצביעו על פי יחס המועמדים ומדיניות הממשל לשאלת ארץ ישראל, יכריח הדבר את המפלגה הרפובליקנית לייחד מקום מרכזי לנושא הציוני בשנתיים שנתו עד הבחירות לנשיאות. על ידי כך יכולה התנועה הציונית להבטיח ששאלת ארץ ישראל תעמוד במרכז סדר היום הפוליטי בארצות הברית, ולא לאלץ את הממשל הדמוקרטי לשנות את מדיניותו בעניין המזרח התיכון כדי לא להיפגע בבחירות הבאות. בתגובה התנגד אקצין לארגונה של הצבעה יהודית אחידה ושלל את האפשרות שהתנועה הציונית האמריקנית תשמש שימוש פוליטי בהצבעת הבוחרים היהודים, אולם כמו שיחתו עם מקגרת, הכחשה רשמית זו היתה למען הפרוטוקול

48 על אודות הפגישה ראו: מכתב אקצין לשפירו, 14.3.1946, אצ"מ, A-123/432. מקגרת ציין שפעילות דומה אפשר לקיים בקרב המועמדים הדמוקרטים לבית הנבחרים; במקרה זה על התנועה הציונית האמריקנית לפעול בקרב כמה מועמדים דמוקרטים, שצרכים לפנות לנשיא כקבוצה מאורגנת. לטענתו, השפעתה של פנייה כזו משמעותית במיוחד מכיוון שהמאבק על השליטה בבית הנבחרים עומד במרכז של מערכת הבחירות של שנת 1946. אקצין הזכיר בשיחתו עם מקגרת את האפשרות שמקגרת יתמודד בבחירות הקרובות לסנט. מקגרת אכן נבחר כנציג הדמוקרטי של רוד איילנד. מאוחר יותר כיהן גם כיושב ראש הוועדה הארצית של המפלגה הדמוקרטית.

49 מכתב אקצין לשפירו, 20.3.1946, אצ"מ, A-123/432. סנטור ברוסטר היה מראשי הסיעה הרפובליקנית בסנט ווידר אישי של סילבר. אחד מאפיוניו הפוליטיים של ברוסטר היה מדיניותו האנטי-בריטית, שנבעה בחלקה ממסורת משפחתית ארוכה. בשנות הארבעים קיים סילבר קשרים מקיפים עם גורמים שהתנגדו לבריטניה במערכת הפוליטית האמריקנית.

בלבד. בהמשך השיחה בחנו אקצין וברוסטר דרכים ש התנועה הציונית תוכל להפיק בהן את מלוא התועלת הפוליטית מן השימוש בקול היהודי. אקצין הסביר שהעובדה שבחירות 1946 יהיו בחירות לקונגרס ולא לנשיאות עתידה להקטין את ממדיה של הצבעת המחאה היהודית נגד הממשל הדמוקרטי ויהודים רבים עלולים לתמוך במועמדים דמוקרטים פרו-ציונים למרות המדיניות הבלתי מספקת של הממשל. דפוס הצבעה כזה יפגע במשקלו של הקול היהודי, ועלול ליצור את הרושם המוטעה שלמרות מדיניותו של הממשל הדמוקרטי, יהודים רבים ממשיכים לתמוך בו. בתגובה ציין ברוסטר כי למרות חשיבות הצלחתו של מועמד אחד, מנהיגי הציונות האמריקנית חייבים להעמיד בראש דאגתם את התמונה הפוליטית הכוללת. הוא הדגיש שככל שהמפלגה הדמוקרטית ומועמדיה ייפגעו וייחלשו באזורים מרובי מצביעים יהודים, כן יחזק הדבר וימריץ את מנהיגי המפלגה וראשי הממשל לשנות את מדיניותם בשאלת ארץ ישראל כדי להחזיר לעצמם את תמיכת הבוחרים היהודים בבחירות לנשיאות בשנת 1948.

אקצין ניסה לנצל את פגישתו עם ברוסטר כדי להשיג הישגים פוליטיים מעשיים תוך כדי ניצול הקול היהודי. הוא הדגיש בפני בן שיחו שיהודי ארצות הברית עייפו מנאומים ומהצהרות פרו-ציוניים של מנהיגי שתי המפלגות הגדולות. הבוחרים היהודים פיתחו מידה של ציניות, ונאומים והצהרות שוב אינם יכולים לשנות את אופני הצבעתם. בתגובה שאל ברוסטר כיצד יכלה לפעול מפלגת אופוזיציה, דוגמת הרפובליקנים, כאשר השלטון לא היה בידה. אקצין השיב כי הרפובליקנים יכולים להשפיע על מדיניות החוץ של ארצות הברית באמצעות אנשיהם אשר מילאו תפקידי מפתח במוסדות האו"ם ואשר יכלו לנצל אפיק זה כדי להשפיע על המדיניות האמריקנית ועל החלטות האו"ם ומוסדותיו בנוגע לארץ ישראל.⁵⁰ דבריו של אקצין בנוגע לנציגים הרפובליקנים במוסדות האו"ם טמנו בחובם איום ברור. התנועה הציונית האמריקנית והבוחרים היהודים לא הסתפקו בהבטחות ריקות מתוכן מעשי. כדי לחולל שינוי בדפוס ההצבעה היהודיים בשנת 1946, ולאחר מכן בבחירות לנשיאות, היו צריכים הרפובליקנים להביא לידי ביטוי הלכה למעשה את ההבדלים בינם ובין הממשל הדמוקרטי בנוגע לשאלת ארץ ישראל.

מתוך פגישותיו של אקצין מצטייר הקול היהודי כמכשיר פוליטי מרכזי במדיניות התנועה הציונית בארצות הברית, ואולם השימוש בקול היהודי נעשה תוך כדי הסוואתו ואף הכחשת דבר קיומו, כדי לנטרל ביקורת אפשרית נגד ניסיונותיהם של ציוני ארצות הברית להשפיע על מדיניות החוץ של הממשל מתוך אינטרסים ציוניים ולא אמריקניים. הקשרים שיצר ליאו שק (Sack), שתפקידו הרשמי היה היועץ לענייני חקיקה של מועצת החירום, ולמעשה שימש לוביסט בווינגטון, עם הסנטור ברוסטר ממדינת מיין, מאירים מזווית נוספת את סוגיית המגעים בין אקצין לסנטור ברוסטר ומאפשרים להעריך את חשיבותו של הקול היהודי בשנות הארבעים. במכתב לסילבר סיפר שק כי סיכם עם ברוסטר שייגיע למיין כדי לסייע במסע הבחירות של הסנטור. שק סיפר עוד על יחסיו

50 מכתב אקצין לשפירו, 20.3.1946, אצ"מ, A-123/432.

הקרובים עם סנטור ברוסטרטלפן אליו כדי לוודא שלא שכח את הסיכום המוקדם בין שניהם. שק היה אמור לשהות במיין שבועיים, ובהם תכנן ליצור מגע עם אנשי התנועה הציונית כדי להבטיח את תמיכת הבוחרים היהודים בברוסטר. מן המכתב אפשר להבין שדפוס זה של שיתוף פעולה לא היה יוצא דופן. שק התייחס לפעולותיו למען ברוסטר כמהלך פוליטי רגיל, שהיה משולב במערכת היחסים השוטפת עמו ועם סנטורים נוספים. מן הסיכום המוקדם בין שק לברוסטר מתברר עוד שברוסטר פעל למען התנועה הציונית בסנט בידיעה שאנשי מועצת החירום יעזרו לו לחזור ולהיבחר.⁵¹

האצת הדיונים לפתרון שאלת ארץ ישראל והחרפת המאבק התוך-ציוני בשנת 1946 התנהלו בד בבד עם התעצמות המאבק הביין-מפלגתי בארצות הברית. צמצום הפערים האלקטורליים בין הדמוקרטים לרפובליקנים בבחירות לקונגרס בשנת 1946 ולקראת הבחירות לנשיאות בשנת 1948 הגדיל את חשיבותו של הקול היהודי וחייד את הוויכוח בין המנהיגים הציונים בארצות הברית בנוגע לאופן השימוש בו. מנהיגים ציונים ופוליטיקאים אמריקנים כאחד סברו שיותר מתמיד הקול היהודי יכול להשפיע על תוצאות הבחירות בארצות הברית. בשל משקלו הגדל של הקול היהודי גברה בקרב מנהיגי ציוני ארצות הברית הנכונות להשתמש בו כמכשיר להפעלת לחץ על הממשל למען פתרון שאלת ארץ ישראל באופן שיהלום את האינטרסים של התנועה הציונית.

בבחירות 1946, לראשונה מאז 1928, זכו הרפובליקנים ברוב בשני בתי הקונגרס. משמעותי במיוחד היה כישלון הדמוקרטים בניו יורק, שהיה בה מספר רב במיוחד של מצביעים יהודים, שם נבחר מחדש המושל הרפובליקני דיואי ונוצח המועמד הדמוקרטי לסנט, מושל ניו יורק לשעבר הרברט להמן (Lehman).⁵²

ההנחה שהקול היהודי יכול להשפיע באופן משמעותי על מערכת הבחירות בשנת 1946 גרמה מתח בין ההשתייכות המפלגתית, דמוקרטית או רפובליקנית, של מנהיגי התנועה הציונית ובין התפקידים שמילאו בתנועה הציונית. מתח זה בלט אצל וייז כאשר פעולתה של מועצת החירום נגר מועמדים דמוקרטים עמדה בניגוד לתמיכתו במפלגה זו ולמעמד הבכיר שלו בתוכה. היבטים שונים של השימוש בקול היהודי נדונו במכתב של סילבר לווייז בשנת 1946. מדברי סילבר עולה שמועצת החירום החליטה לפגוע במועמדים דמוקרטים באמצעות הקול היהודי כדי להפעיל לחץ על הממשל וכדי להפגין את עצמתו של הקול היהודי. סילבר התייחס להתנגדותו של וייז להחלטת מועצת החירום, שהתקבלה בהשראת סילבר, וביקש ממנו לקיימה. מאחר שווייז טרם נתן את הסכמתו להחלטה, דרש ממנו סילבר להבהיר אם התכוון לפעול בניגוד להחלטות המועצה בנוגע לפעילות הפוליטית בוויינגטון. סילבר דחה את דרכי הפעולה החלופיות שהציע וייז, והתנגד לניסיונות ליזום מפגשים בין מנהיגי הציונות האמריקנית לאנשי ממשל בכירים בוויינגטון. הוא

51 מכתב ליאו שיק לסילבר, 19.8.1946, ארכיון סילבר, 1/242.

52 ראו: Mary M. Stolberg, *Fighting Organized Crime: Politics, Justice and the Legacy of* .*Thomas E. Dewey*, Northeastern University Press, Boston 1995, pp. 262-263.

טען שרק לאחר שתצבור התנועה הציונית האמריקנית כוח פוליטי משמעותי בעקבות השימוש בקול היהודי, יהיה אפשר לחזור ולקיים מגעים עם הממשל. יתר על כן, אם תוכח עצמתו הפוליטית של הקול היהודי, יחפשו ראשי הממשל את קרבנם של מנהיגי הציונות האמריקנית, כדי לגייס בעזרתם את תמיכת הבוחרים היהודים; מצב זה יאפשר לציונים לפעול מתוך עמדת כוח, שעשויה להביא להישגים פוליטיים משמעותיים. לעומת זאת הדגיש סילבר שפנייה לממשל בלי להסתמך על עצמתו המוכחת של הקול היהודי לא תביא לפעולה מצדו לטובת האינטרס הציוני.⁵³

מסמכיו של וייז מלמדים שמכתבו של סילבר הביא דווקא להעצמת מאמציו למנוע את הפעלת הקול היהודי במערכת הבחירות בשנת 1946. בהכנות לבחירות לקונגרס בשנת 1946 טען וייז במכתב לפרנקפורטר כי בגלל מדיניותו של רוזוולט בעניין ארץ ישראל, ובפרט משום שלא הצליח להבטיח הגירה חופשית של יהודים לארץ ישראל, נעשה ניסיון מכוון למנוע הצבעה של יהודים בעד מועמדים דמוקרטים. וייז הוסיף שלמרות חוסר רצונו לעסוק בסוגיה זו בפומבי, הוא מתכוון לדרון בנושא בדרשה שהוא עומד לשאת בבית הכנסת שלו בניו יורק משום שפעולותיהם של סילבר ושל עוזרו הפוליטי וידידו האישי עמנואל ניומן (Neumann) לא השאירו בידי בררה אחרת. את הניסיון ליצור קול יהודי הוא הגדיר טרגי, והצביע על הסכנה הטמונה בכך שבחירת היהודים בכל תחום תתנהל אך ורק מתוך זווית הראייה היהודית.⁵⁴

ערות נוספת לחשיבותו של הקול היהודי בשנת 1946 נמצאת במכתב של ברטלי קראם (Crum), עורך דין, ממקורביו של הנשיא טרומן, אחד החברים האמריקנים בוועדת החקירה האנגלו-אמריקנית ונאמנו של סילבר, לרוברט הניגאן (Hannegan), ממנהיגי המפלגה הדמוקרטית, יושב ראש הוועדה הארצית של המפלגה וידיד אישי של טרומן, שכינה באותה תקופה כמנהל הכללי של שירות הדואר האמריקני. המכתב היה חלק מדיון מתמשך בין השניים, שעסק במדיניות הממשל בנוגע לשאלת ארץ ישראל והשפעותיה של מדיניות זו על הזירה האמריקנית.

קראם הציע להניגאן שתי דרכי פעולה עיקריות שהממשל הדמוקרטי צריך לנקוט כדי לטהר את האווירה ולזכות מחדש בתמיכת הציבור היהודי-אמריקני. לשיטתו, בטווח הקצר היה צריך הנשיא לדרוש בתקיפות מממשלת בריטניה לפעול למען פתרון מידי של בעיית העקורים באירופה על ידי פתיחת שערי ארץ ישראל. הפעילות האמריקנית בנושא זה היתה צריכה להתנהל על בסיס הומניטרי וללא קשר לפתרונות כוללים וארוכי טווח בשאלת ארץ ישראל. לטווח הארוך הציע קראם שהנשיא טרומן ופקידיו הבכירים יפעלו למען זירוז

53 מכתב סילבר לווייז, 18.9.1946, אצ"מ, A-123/207. מכתבו של סילבר לווייז נכתב בעקבות מברק של וייז לסילבר, שבו ביקש כינוס מיוחד של מועצת החירום כדי לדרון במדיניות המועצה. סילבר לא התנגד לכינוס הישיבה, אך טען שאין סיבה לכינוס המיוחד. ראו: מברק וייז לסילבר, 18.9.1946, אצ"מ, A-123/207. ניומן, עוזרו של סילבר, כתב לווייז ימים מספר קודם לכן ברוח מכתבו המאוחר יותר של סילבר. ראו: מכתב ניומן לווייז, 14.9.1946, אצ"מ, A-123/207.

54 מכתב וייז לפרנקפורטר, 31.10.1946, אצ"מ, A-243/137.

המגעים בלונדון בשאלת ארץ ישראל ויבהירו לבריטים שהממשל מעוניין להביא לסיומם המוצלח במהירות האפשרית. קראם העלה את אפשרות חלוקתה של ארץ ישראל, וטען שעל הממשל לפעול במרץ כדי לקדם פתרון מסוג זה.

קראם היה מודע לכך שמטרת תמיכתו של הממשל בציונים היא גיוס הקול היהודי, ולפיכך דרוש היה להבטיח הסכמת מרבית חלקי הציונות האמריקנית לתכנית החלוקה, שאם לא כן יאבד הבסיס הפוליטי לתמיכה זו. לפיכך הדגיש קראם שעל פי המידע האמין שנמסר לו, גם סילבר, שתואר כמתנגד לחלוקה, יתמוך במהלכים פוליטיים שיבטיחו הקמת מדינה יהודית בחלק משטחה של ארץ ישראל. עוד הוא ציין שהסכמה ציונית לתכנית החלוקה תבטיח חזית יהודית-אמריקנית מאוחדת שתתמוך בממשלו של טרומן. קראם חזר והדגיש שאם יפעל טרומן על פי עצותיו הוא עתיד לשנות את דפוסי ההצבעה של הגוש היהודי שכרגע חש מאוכזב מאוד ממדיניות הממשל, ולזכות בתמיכתם של חמישה מיליון בוחרים יהודים-אמריקנים.⁵⁵

מכתבו של קראם, שהוגדר סודי ביותר, מלמד בכירור על הדרך שבה רצו סילבר וצוותו להשתמש בקול היהודי. כזכור, קראם קיים מערכת קשרים הדוקה עם סילבר, וכפי שרמזו במכתבו, פנייתו להניגאן נעשתה לאחר תיאום מוקדם עם ראשי מועצת החירום, כדי לעמעם כלפי חוץ את השימוש הפוליטי בקול היהודי. מסיבה זו בחר סילבר לפנות להניגאן ולראשי הממסד הדמוקרטי בעקיפין, בעזרתו של קראם. כך היה אפשר להציג את פנייתו של קראם כזימה אישית ולא כפעולה רשמית של מוסדות הציונות האמריקנית, שעמדות דוגמת אלו שבאו לידי ביטוי במכתב היו עלולות להעמיד אותם במבוכה לו נחשפו בפומבי.

מכתב ששיגר ניומן לקראם ימים מספר לאחר פנייתו של קראם להניגאן מלמד על מערך הקשרים ההדוק ועל התיאום ביניהם בסוגיית הקול היהודי. ניומן הדגיש שהוא מתכוון להתבטא במכתב בכנות מוחלטת, ולהציג בפני קראם את מחשבותיו ותכניותיו הסודיות ביותר. הוא טען שהפעלת לחץ פוליטי על טרומן היתה, כפי שאמר קראם עצמו וכפי שהבהירו גורמים פוליטיים נוספים בארצות הברית, הדרך היחידה עבור התנועה הציונית האמריקנית להשיג הישגים פוליטיים בווישינגטון. מסיבה זו, לדבריו, חשוב היה שהמפלגה הדמוקרטית תרגיש עכשיו, ערב הבחירות, שמדיניותו של טרומן בנוגע לארץ ישראל פוגעת בה. לפיכך כל הבעת תמיכה ציונית בממשל הדמוקרטי לפני הבחירות תחליש את הלחץ הפוליטי שחתרו ניומן וסילבר להפעיל על הממשל. ניומן חשש שמא בוועידה הקרובה של ההסתדרות הציונית האמריקנית באטלנטיק סיטי יושמעו הצהרות תמיכה בממשל; אלה היו עלולות לפגוע בתכניותיהם של סילבר וניומן ולהציל את הממשל ברגע האחרון. קראם היה אמור לשאת הרצאת אורח בוועידה, וניומן ביקש להבטיח שדבריו בהרצאה ישולבו במאמץ הכללי להפעלת לחץ על טרומן. ניומן היה מודע לכך שבקשה זו בעייתית במיוחד בשל קשריו האישיים ההדוקים של קראם עם הנשיא טרומן. לכן הוא

55 מכתב קראם להניגאן, 1.10.1946, אצ"מ, Z-5/1154.

הציע לקראם לא לתקוף את טרומן ישירות, אלא לשאת דברים נגד המדיניות של מחלקת המדינה בעניין המזרח התיכון; כך יתרום לקו הכללי של ביקורת על הממשל הדמוקרטי, אך יימנע מהתקפה אישית על טרומן.⁵⁶

ניומן התעכב במיוחד על הקושי שבגיוס תומכי המפלגה הדמוקרטית שבקרב הציונים לפעולה נגד הממשל. מסירותם של כמה מהם למפלגה הדמוקרטית היתה כה גדולה, עד שלא זו בלבד שלא הסכימו לצאת נגדה, אלא שהם אף פעלו כדי להכשיל את היזמות הציוניות נגד הממשל הדמוקרטי, אף על פי שזו היתה הדרך היחידה לקידום האינטרס הציוני בווינגטון.⁵⁷ ניומן הדגיש שמטרת פעולתם של הציונים נגד הממשל אינה להעביר את הקולות היהודיים למפלגה הרפובליקנית, אך באותה מידה הם אינם יכולים להרשות לעצמם להניח למפלגה הדמוקרטית להמשיך במדיניותה ללא הפרעה.

הצהרתו של הנשיא טרומן בעניין ארץ ישראל ובעיית העקורים פורסמה לבסוף ב-4 באוקטובר 1946. טרומן קבע בהצהרתו שהממשל תומך בתכנית החלוקה שהוצגה לפניו. הוא תבע העלאה מידית של מאה אלף עקורים לארץ ישראל, הקלת חוקי ההגירה לארצות השונות, לרבות ארצות הברית, והבטיח סיוע כלכלי נרחב כאשר יתברר שנמצא פתרון לבעיית ארץ ישראל. ניומן סבר שהצהרתו הפרו-ציונית של טרומן מלמדת על הצלחת מדיניותה של מועצת החירום, והדגיש שלא היתה ניתנת כלי האיום בשימוש בקול היהודי, מהלך שזכה לתמיכת דמויות מפתח במערכת הפוליטית האמריקנית כמו ברנרד ברון, יועצו ומקורבו האישי של רוזוולט.⁵⁸

ההתייבות נגד הממשל, וכל שכן התמיכה ברפובליקנים, עוררו קשיים והתנגדות מצד תומכי הדמוקרטים בתנועה הציונית. הפעילות הציונית נגד המפלגה הדמוקרטית פגעה במיוחד במנהיגים ציונים תומכי הדמוקרטים, והיתה מנוגדת לקשריהם האישיים והפוליטיים עם הממסד הדמוקרטי, קשרים שהיו מרכיב מרכזי בכוחם הפוליטי ובעצמתם הציבורית, הן בציבור היהודי והן בזירה האמריקנית בכלל. יתר על כן, אישים אלו סברו שבראייה כוללת וארוכת טווח יצא האינטרס הציוני נשכר יותר מהמשך השלטון הדמוקרטי, שנאבק נגד הנאצים והשקפותיו החברתיות והפוליטיות קרובות לרוח התנועה הציונית יותר מאשר אלו של המפלגה הרפובליקנית.⁵⁹

56 מכתב ניומן לקראם, 22.10.1946, אצ"מ, A-123/324.

57 משפט זה הודגש במקור על ידי ניומן.

58 מכתב ניומן לקראם, 22.10.1946, שם. הוועידה השנתית ה-49 של ההסתדרות הציונית האמריקנית התקיימה באטלנטיק סיטי בסוף חודש אוקטובר 1946, ימים אחדים לאחר ששלח ניומן את מכתבו לקראם. בוועידה השתתפו 500 צירים, והם בחרו פה אחד בסילבר לנשיא ההסתדרות הציונית בארצות הברית.

59 דוגמה מובהקת לביקורת על סילבר אפשר למצוא במכתב פומבי של מנהיגי פועלי ציון בארצות הברית לסילבר. במכתב הוצגה התנגדותו למדיניותו של טרומן בשאלת ארץ ישראל, אך בו בזמן ביקורת נוקבת על פעילותו הפוליטית של סילבר, שהוגדרה פרו-רפובליקנית. במכתב מוצגת ההשקפה שלפיה התמיכה הציונית במפלגה הרפובליקנית פגעה באינטרסים הציוניים ובמרקם החברתי של העם האמריקני כולו. ראו דיווח על המכתב בעיתון *New York Post*, 15.10.1946.

וייזו הסביר את התנגדותו לשימוש בקול היהודי ככלי נשק פוליטי בהרצאה שנשא בבית הכנסת שלו בניו יורק בשנת 1946. לדבריו, במציאות הפוליטית והחברתית של הציונות האמריקנית ויהדות ארצות הברית לא היה קיים בפועל קול יהודי. וייזו הסביר שהציבור היהודי בארצות הברית לא ייתן לגוף כלשהו לקבוע את דפוסי הצבעתו, ושהבוחרים היהודים הם בוחרים חופשיים ולא עדר כבשים המובלות לקלפי.⁶⁰ וייזו הדגיש שהחברה האמריקנית מורכבת מקבוצות אתניות ודתיות רבות, ולכן ישנה חשיבות עליונה להימנע מיצירת זהות בין קבוצה אתנית מסוימת לאחת המפלגות. לדבריו, למען אחדות החברה האמריקנית יש להקפיד ולהבטיח שהקבוצות האתניות והדתיות יהיו על-מפלגתיות או לכל הפחות לא יתמכו במפלגה אחת בלבד. וייזו היה מודע לכך שזוהה עם הממסד הדמוקרטי, ולכן הצהיר כי התנגד לשימוש בקול היהודי בשנת 1946 מסיבות עקרוניות ולא דווקא משום שהוא הופנה נגד הממשל הדמוקרטי וכי היה מתנגד להשתמש בקול היהודי גם אילו היה בידו לסייע למועמדים הדמוקרטים. הוא הדגיש שלכל אורך פעולתו הציבורית לא השתמש מעולם בקול היהודי כדי לקדם את מטרותיה של המפלגה הדמוקרטית. כאשר התגייס למען רוזוולט, הוא ביקש את תמיכתם של כל אזרחי ארצות הברית, ללא קשר להשתייכותם הדתית, מתוך אמונה שבחירתו של רוזוולט תשרת את האינטרסים של ארצות הברית. קתולים, יהודים או פרוטסטנטים אינם צריכים להצביע בבחירות על פי השתייכותם הדתית אלא כאמריקנים. וייזו טען שהיה זה בגדר היתממות והעמדת פנים לטעון שהקול היהודי הופנה נגד הממשל ולא למען הרפובליקנים מכיוון שבמציאות הפוליטית הדו-מפלגתית בארצות הברית התנגדות למפלגה אחת כמוה כתמיכה בשנייה. לכן הפעילות הציונית נגד הממשל הדמוקרטי משמעותה היתה הצבעה לטובת המפלגה הרפובליקנית ומועמדיה בבחירות.⁶¹

למרות התנגדותו המוצהרת לגיבושו של הקול היהודי פנה וייזו בהמשך הרצאתו לקהל הבוחרים היהודים, כיהודים, כדי לשכנע אותם להצביע בעד המועמדים הדמוקרטים מסיבות ציוניות ויהודיות ייחודיות. השימוש במערך נימוקים הפונה לבוחר היהודי בלבד מלמד שבניגוד להצהרותיו חתר וייזו לגבש קול יהודי פרו-דמוקרטי. הוא הסכים עם הטענות שהועלו נגד הממשל הדמוקרטי על שלא פעל בנחישות מספקת בנוגע לשאלת ארץ ישראל, אך הדגיש שיהיה זה לא נכון ולא צודק לטעון שהממשל הדמוקרטי אחראי לכישלון המאמצים להעברת מאה אלף עקורים מאירופה לארץ ישראל. אין לתלות את האשם בבית הלבן או במחלקת המדינה, אלא בממשלה הבריטית, שבידיה, ולא בידי הנשיא או מחלקת המדינה, היו המפתחות לארץ ישראל. לטענתו של וייזו, כישלונו של טרומן להעלות מאה אלף עקורים לארץ ישראל נבע מהיעדר מיומנות פוליטית ולא מהתעלמותו מגורלם של העקורים ומהתנגדותו לעלייתם. שוב, כדי לטשטש את ניסיונו לגייס את

60 ההדגשה במקור.

61 הרצאה של וייזו בבית הכנסת החופשי בניו יורק, 1.11.1946, אצ"מ, A-243/42. תמליל ההרצאה הופץ לאמצעי התקשורת היהודיים והאמריקניים.

הקול היהודי לטובת הדמוקרטים, קבע ויזו שארץ ישראל יקרה ללבם של ציוני ארצות הברית, אך למרות זאת הם לא יסכימו להפוך את הצבעתם בבחירות להצבעה אתנית ודתית בלבד. לדעתו, השימוש בנימוקים גזעיים ורתיים לא היה חכם והיה עלול לפגוע בסופו של דבר בתנועה הציונית. ויזו הדגיש שתהיה זו טעות חמורה להפוך את התנועה הציונית האמריקנית לכלי משחק במגרש המפלגתי של הפוליטיקה האמריקנית.⁶² הרצאתו של ויזו מלמדת על המתח שהיה קיים בין זיקתו למפלגה הדמוקרטית ובין אפשרות הפעלתו של הקול היהודי נגד הממסד הדמוקרטי ולמען השגת הישגים פוליטיים לטובת התנועה הציונית. הפעלתו המאורגנת של ציבור הבוחרים היהודי כדי להפעיל לחץ על הממשל היתה עשויה לעזור לתנועה הציונית, אך היתה עלולה לפגוע במפלגה הדמוקרטית. ויזו הציג התנגדות עקרונית להפעלה מאורגנת של ציבור הבוחרים היהודי. לדבריו, מהלך כזה מסכן את שילובם של היהודים בחברה האמריקנית ותומך במגמות גזעניות ודתיות, שבמבט כולל ולטווח הרחוק עלולות לסכן את הציבור היהודי בארצות הברית.⁶³ התנגדותו הנחרצת של ויזו לשימוש בקול היהודי בשנת 1946 היתה אפוא תולדה של העובדה שהקול היהודי היה עלול לפגוע במפלגה הדמוקרטית, ששימשה ביתו הפוליטי. ויזו ניסה לפתור את הסתירה תוך כדי שימוש בטענה שעמדה בבסיס אמונתו הפוליטית, שניצחון דמוקרטי בבחירות ישרת טוב יותר את האינטרסים העתידיים של התנועה הציונית.

אם כן, יחסם של מנהיגי הציונות לסוגיית הקול היהודי שילב בין שתי מגמות. המגמה הראשונה היתה להשתמש בקול היהודי למען מטרותיה הפוליטיות של התנועה הציונית ולטובת הגורמים הפוליטיים שעמם היתה קשורה בחברה ובעולם הפוליטי האמריקני. המגמה השנייה היתה לטשטש ולהצניע את קיומם של דפוסי הצבעה יהודיים הניתנים להכוונה מאורגנת, כדי למנוע את ההשפעה המזיקה שעלולה היתה להיות לקול יהודי על שילובם של היהודים בחברה האמריקנית. השילוב בין שתי מגמות אלו יצר סתירה פנימית, שגרמה הברלים בין ההצהרות הגלויות לפעילות המעשית. סתירה זו הכתיבה שימוש בלשון דו-משמעית וברמזים שנועדו להצניע את השימוש בקול היהודי גם בפגישות שסוגיה זו שימשה בהם נושא דיון מרכזי. מנהיגי הציונות האמריקנית היו במלכוד. למרות הנזק הפוליטי והחברתי שהיה עלול להיגרם לציבור היהודי ולתנועה הציונית בארצות הברית בשל השימוש בקול היהודי, לא היה אפשר לוותר עליו, שכן היה זה אמצעי פוליטי ראשון במעלה במערכת הפוליטית האמריקנית.

62 ש.ם.

63 ש.ם.

סיכום

באוטוביוגרפיה של סילבר, שלא פורסמה, הוא התייחס לפעולתם הפוליטית של יהודי ארצות הברית בהנהגתו. סילבר דחה את הדעה הרווחת שמעמדו של מנהיג יהודי-אמריקני ככלל וציוני בפרט נקבע בהתאם לקשריו הטובים בבית הלבן, משמע ככל שהוא אישיות רצויה יותר בבית הלבן, וכן מעמדו משתפר ולהפך. סילבר כתב שכאשר נבחר הנשיא טרומן לנשיאות בשנת 1948 נחלש מעמדו בתנועה הציונית העולמית מכיוון שהיה אישיות לא רצויה בבית הלבן. לעומת זאת, לאחר שדווייט אייזנהאור (Eisenhower) הרפובליקני נבחר לנשיא בשנת 1952, והתחיל לכהן בתחילת שנת 1953, הוא שוב נחשב בעל עצמה פוליטית. סילבר שלל תפיסה זו והסביר כי בימי נשיאותו של טרומן הישגיו הפוליטיים לטובת התנועה הציונית ומדינת ישראל לאחר 1948 היו משמעותיים הרבה יותר מהישגיו בתקופת ממשלו של הנשיא אייזנהאור, למרות קרבתו לדמויות מפתח בממשל הרפובליקני כמו ג'ון פוסטר דאלס (Dulles), מזכיר המדינה בממשלו של אייזנהאור.⁶⁴

דבריו של סילבר באוטוביוגרפיה שלו ומסמכיהם של ויז וסילבר שהוצגו לעיל מלמדים על אודות עירוב התחומים שאפיין את פעילותה של ההנהגה הציונית האמריקנית בשנות הארבעים. טשטוש הגבולות בין הזירה הציונית לזירה הכלל-אמריקנית בא לידי ביטוי ברור יותר בפעולתו של ויז, אבל ניכר גם בזו של סילבר ואנשיו. סילבר ידע כברירור שהישגיו הפוליטיים התאפשרו רק בגלל רצונם של ראשי המפלגה הרפובליקנית לשנות את דפוסי ההצבעה של הציבור היהודי בארצות הברית ולהרחיקו מן המפלגה הדמוקרטית. נראה כי אפשרות כזאת לא הפריעה לסילבר, שאף על פי שלא תמך בתומס דיואי, המועמד הרפובליקני לנשיאות בשנים 1944 ו-1948, ניהל קשר קרוב עם אישים אחרים בממסד הרפובליקני כמו טאפט וג'ון פוסטר דאלס.⁶⁵ צמצום התמיכה היהודית ברוזוולט וברמוקרטים התאים לאסטרטגיה הפוליטית של סילבר. התנגדותו לכהונה

64 טיוטה לאוטוביוגרפיה של סילבר, 1963, ארכיון סילבר, 7/3. על מדיניותו של רוזוולט בהקשר הציוני ראו: Selig Adler, 'Franklin D. Roosevelt and Zionism: The Wartime Record', *American Jewish History*, 8, pp. 209-220. הצלחתו של סילבר להשפיע על מדיניות הממשל האמריקני, למרות היותו אישיות לא רצויה בבית הלבן, באה לידי ביטוי בולט במסגרת המאמץ להשפיע על טרומן וממשלו לתמוך בתכנית החלוקה של האו"ם, ולאחר מכן להכיר במדינת ישראל. ראו: Ian J. Bickerton, 'President Truman's Recognition of Israel', *American Jewish Historical Quarterly* (1968), pp. 173-240.

65 נושא מערכת היחסים בין דיואי לסילבר חורג מגבולות מאמר זה. הגם שבמבט ראשון נראה כי סילבר תמך בדיואי במערכות הבחירות השונות, תזכירים תוך-ציוניים וחילופי מכתבים בין אנשיו של דיואי לסילבר מלמדים כי לא כך היה. דוגמה לכך היא מכתב של דן אלפנג, אחד מיועציו הבכירים של דיואי, לסילבר. אלפנג תקף את התנהגותו של סילבר לפני הבחירות של שנת 1948, וטען שתמיכתו של סילבר בדיואי היתה רק למראית עין. ראו: מכתב דן אלפנג לסילבר, 1947, אצ"מ, A-123/327.

שלישית ורביעית של רוזולט, שבהן ראה סכנה לדמוקרטיה האמריקנית, ורצונו להביא להפסקת ההצבעה היהודית הכוללת עבור רוזולט והמפלגה הדמוקרטית הביאו אותו לנצל את הקול היהודי ככלי נשק פוליטי בעל ערך ובעל עצמה.⁶⁶ קרבתו של סילבר לגורמים במפלגה הרפובליקנית ולא לדמוקרטים שהיו בשלטון הקלו את יכולתו להשיג הישגים פוליטיים למען התנועה הציונית.⁶⁷

האמונה שרווחה בחוגים הפוליטיים בארצות הברית, כי בידיהם של המנהיגים הציוניים להשפיע על הבחור היהודי, שימשה גורם מרכזי בבסיס מעמדם האישי במפלגותיהם ובפוליטיקה האמריקנית. עצמתם הפוליטית של סילבר וויזו בשנות הארבעים עיצבה דפוסי פעילות יהודיים בתוך המערכת הפוליטית האמריקנית המשלבת בין שתי מטרות, מאבק למען אינטרסים יהודיים וכלל-אמריקניים כאחד, כאשר כל מנהיג פועל על פי השקפת עולמו הפוליטית. המעמד הייחודי כמנהיג ציבור יהודי הפועל בתוך המערכת הפוליטית האמריקנית נוצל להשגת מטרות אתניות יהודיות וכלל-אמריקניות בו בזמן, תוך כדי נתינת קדימות למטרה מסוימת בהתאם לנסיבות הפוליטיות.

קשה לחזות כיצד היה נוהג סילבר לו היתה סתירה בין פעילותו הציונית ובין זו הכלל-אמריקנית. רמז לכך אפשר למצוא בהתנגדותו למדיניות האמריקנית באירופה עם סיום מלחמת העולם השנייה ובדבריו בעד מדיניות של פשרה ביחסי ארצות הברית וברית המועצות. דבריו עוררו תגובות נזעמות רבות בקרב הציבור היהודי, ופגעו במעמדו בזירה הציונית וביכולתו להפעיל את הקול היהודי לצרכיו, אך הוא לא נסוג מעמדותיו והיה מוכן לשלם את המחיר הפוליטי שהיה כרוך בהצגת עמדות לא פופולריות.⁶⁸ לעומת זאת, פעילותו של ויזו בזירה הפוליטית האמריקנית התנהלה אגב קשריו עם הכוח הפוליטי ששלט בארצות הברית בשנות הארבעים – לכן הוא התקשה לפעול נגד הממשל. ויזו סבר שמצב זה לא פגע בנאמנותו למטרות הציוניות – נהפוך הוא. לעומת סילבר הוא סבר שבעמדתו זו הוא משרת היטב את האינטרסים של התנועה הציונית, של המדינה היהודית העתידה לקום ושל יהודי ארצות הברית.

66 ראו דרשה של סילבר, 'מחשבות על מערכת הבחירות והבחירות של שנת 1944', 5.11.1944, ארכיון סילבר, 6/711, וכן דרשה של סילבר בנושא כהונה שלישית של רוזולט, 31.3.1940, ארכיון סילבר, 6/608.

67 יכולתו של סילבר להעמיד במרכז פעילותו את האינטרסים הציוניים היתה קשורה ליחסי הגומלין בינו ובין המערכת הפוליטית הכלל-אמריקנית, שבמסגרתם היה קשור במיוחד לסנטור הרפובליקני רוברט טאפט. ההסבר לכך נעוץ בהיותו של טאפט איש המפלגה הרפובליקנית – מפלגת האופוזיציה. גם בתוך המפלגה הרפובליקנית היה טאפט גורם אופוזיציוני. העובדה שסילבר קיים יחסי גומלין פוליטיים הרוקים דווקא עם טאפט אפשרה לו לפעול נגד הממסד הדמוקרטי והרפובליקני כאחד, ללא חשש מפגיעה בגורם שהיה קשור איתו.

68 על אודות תמיכתו של סילבר בהפשרה והתקרבות בין ברית המועצות לארצות הברית ראו למשל: דרשה של סילבר בקליבלנד, 'רוסיה וארצות הברית – האין גשר ביניהן?', 19.10.1947, ארכיון סילבר 6/767.

הפעלת היהודים ככוח פוליטי בעל סדר יום אתני ייחודי בזירה האמריקנית היתה תהליך ייחודי וחדשני בזירה הפוליטית הציונית בפרט והיהודית בכלל, שאת מלוא משמעותו אפשר להבין לפי תגובתו של חיים ויצמן, נשיא התנועה הציונית עד שנת 1946, לעובדת קיומו והפעלתו של קול יהודי בארצות הברית. ויצמן הכיר בעובדה שתמיכת הממשל האמריקנית חיונית להקמת מדינה יהודית מכוח ההסדרים הפוליטיים שלאחר מלחמת העולם השנייה,⁶⁹ אך הוא התנגד נמרצות לדפוס הפעולה הפוליטיים שעיצבו בן-גוריון וסילבר בארצות הברית. להערכתו, ההישגים הפוליטיים הציוניים היו מבוססים על שיתוף פעולה של התנועה הציונית עם מנהיגי המעצמות. לנגד עיניו של ויצמן עמדה הצלחתו בתהליך המורכב של הצהרת בלפור. יצירת דינמיקה פוליטית שמשמעותה הנעת ציבור יהודי גדול לטובת הפעלת לחץ פוליטי על הממשל האמריקני נראתה לו מהלך חסר סיכוי שאף עלול לגרום נזק פוליטי בלתי הפיך לתנועה הציונית.⁷⁰ לעומת זאת, מכל הנאמר לעיל אפשר ללמוד שהמציאות הייחודית בארצות הברית משנת 1944 עד סוף שנות הארבעים אפשרה לתנועה הציונית לראשונה בתולדותיה לשנות את דפוס הפעולה הפוליטיים שהיו מקובלים עד שנת 1944. השילוב בין ההלם שהרגיש הציבור היהודי-אמריקני בעקבות השואה, נכונותה של החברה האמריקנית להכיל בתוכה ולקבל פעילות פוליטית אתנית והשיפור ההדרגתי במעמד החברתי-כלכלי של יהודי ארצות הברית, עם הנהגתו הכריזמטית של סילבר, אפשרו את עיצובו של הקול היהודי ככלי פוליטי וציבורי אפקטיבי במחצית השנייה של שנות הארבעים.⁷¹

תפקודם של יהודי ארצות הברית כקבוצה אתנית הנכונה לפעול באמצעות הקול היהודי למען שינוי מדיניות הממשל האמריקני היה קצר מועד אבל רב-חשיבות. מההיבט הפוליטי, פעילותם הציבורית של יהודי ארצות הברית בזירה האמריקנית תרמה מאוד ליכולת להקים מדינה יהודית מכוח ההסדרים הפוליטיים שלאחר מלחמת העולם השנייה, אולם חשיבות הפעלתו של הקול היהודי חורגת מכך. הצלחתם של יהודי ארצות הברית

69 ויצמן הגדיר את ארצות הברית כזירה הפוליטית החשובה ביותר עבור התנועה הציונית. ראו: מכתב ויצמן לוויז, 6.7.1942, בתוך: Chaim Weizmann, *The Letters and Papers of Chaim Weizmann*, Israel University Press, 20, Jerusalem 1975, p. 325 (hence: Weizmann, *Papers*).

70 ראו: מכתב ויצמן לסילבר, 7.11.1944, ארכיון ויצמן, 2530-3; מכתב ויצמן לוויז, 21.12.1944, Weizman, *Papers*, 21, pp. 258-259. בנוגע להערכתו של ויצמן שמדיניות התנועה הציונית בארצות הברית לאחר הקונגרס ה"ב גורמת קרע בין התנועה הציונית לארצות הברית ראו: מכתב ויצמן למאיר ויסגאל (Weisgal), נציגו האישי בארצות הברית, 20.3.1947, שם, עמ' 283-286. הערכה דומה הציג ויצמן במכתב לאליעזר קפלן. ויצמן הדגיש שהערכתו מבוססת על מידע אמין שנמסר לו מארצות הברית. ראו: מכתב ויצמן לקפלן, 20.6.1947, שם, עמ' 353-354.

71 על דפוס הנהגתו של סילבר ראו למשל: James G. Heller, 'More on Abba Hillel Silver', *American Jewish Archives*, 20, 2 (1968), p. 128. הצלחתם של יהודי ארצות הברית באמצעות אתניות במערכת הפוליטית האמריקנית ראו: David Howard Goldberg, 1-13 Goldberg, *Ethnic Interest groups*.

והנהגתם במחצית השנייה של שנות הארבעים להפעיל פוליטיקה אתנית אפקטיבית הגבירה את לכידותה של יהדות ארצות הברית, העצימה את זהותה האתנית ותרמה למיצובם של יהודי ארצות הברית כקבוצה אתנית בעלת יכולת ארגון המוכנה להיאבק למען מטרותיה ולמען סוגיות לא יהודיות שהזדהתה עמן. כל זאת באופן שונה לחלוטין מהתפיסה המקובלת בנוגע לתפקודה של יהדות ארצות הברית והנהגתה בהקשר של שואת יהודי אירופה.⁷² מאוחר יותר, להבדיל משנות הארבעים, המשיכו רובם של יהודי ארצות הברית לקיים דפוסי הצבעה אתניים, אך ייחודם של דפוסים אלה היה קשור לענייני פניסם ארצות הברית ולתפיסות עולמם השונות של יהודי ארצות הברית כאמריקנים.⁷³ להערכתי, את הצלחתם של יהודי ארצות הברית להפעיל את הקול היהודי במחצית השנייה של שנות הארבעים אפשר לתלות בעיסוק הבולט בסוגיה זו ביחסי הגומלין המורכבים בין מדינת ישראל, יהדות ארצות הברית והממשל האמריקני גם לאחר שנת 1948, אם כי למעשה אצל רובם המכריע של יהודי ארצות הברית לא היו סוגיות הקשורות

72 דוגמה מובהקת לפעילות פוליטית אתנית ללא שימוש בקול היהודי היתה פעילותם של יהודי ארצות הברית למען יהדות ברית המועצות. ראו: Henry L. Feingold, 'Silent No More': *Saving the Jews of Russia, The American Jewish Effort, 1967-1989*, Syracuse University Press, Syracuse, New York 2007. פנחס מדינג כתב על אודות המודל החדש של פוליטיקה יהודית בארצות הברית, הפועלת מתוך עצמה בתוך המערכת הפוליטית האמריקנית. ראו: Peter Y. Medding, 'Segmented Ethnicity and the New Jewish Politics', *Studies in Contemporary Jewry*, 3 (1987), pp. 26-48. על מעורבותם של יהודי ארצות הברית בתנועה לזכויות האזרח ראו: Hasia R. Diner, *The Jews of the United States*, University of California Press, California 2004, pp. 265-274.

73 קצרה היריעה מלתאר את הספרות הנרחבת על אודות הפעילות של קבוצות אתניות בכלל ושל יהודים בפרט בפוליטיקה האמריקנית. דיון כללי על דפוסי הצבעה בכלל ואתניים בפרט בארצות הברית ראו: Thomas Sowell, *The Economics and Politics of Race*, W. Morrow, New York 1973; Angus Campbell, *The American Voter*, New York 1960; Ira N. Forman, 'The Politics of Minority Consciousness: The Historical Voting Behavior of American Jews', in: Sandy L. Maisel (ed.), *Jews in American Politics*, Rowman and Littlefield Publishers, Oxford 2004, pp. 141-160.

חלק ניכר מהמחקרים על קבוצות אתניות בחברה האמריקנית עוסק בדפוסי ההתנהגות הפוליטית של השרדות הרחבות של קבוצות אלה. חקר פעילותה של העילית הפוליטית של הציונות האמריקנית משלים את המחקרים העוסקים בקהילה היהודית בארצות הברית בכלל ועשוי להציע כלים מחקרניים לחקר קבוצות אתניות וקבוצות מיעוט נוספות בארצות הברית. לחקר דפוסי הצבעה בכלל ושל קבוצות אתניות בפרט בחברה האמריקנית ראו למשל: Angus Campbell, *The American Voter*, University of Chicago Press, New York 1960; John C. Pierce and John L. Sullivan (eds.), *The Electorate Reconsidered*, Sage Publications, London 1980. Katherine Tate, 'From Protest to Politics', *The New Black Voters in American Elections*, Russell Sage Foundation, New York 1994.

במדינת ישראל מרכיב מרכזי שלאורו החליטו במי לתמוך במערכות הבחירות השונות. לכן מתעוררת השאלה, שהדיון בה חורג מגבולות מאמר זה, מדוע סוגיית הקול היהודי ממשיכה להיות עניין בעל נוכחות מרכזית בשיח הציבורי, אף על פי שרובם של יהודי ארצות הברית אינם מקיימים דפוסי הצבעה אתניים כמו בשנות הארבעים.